

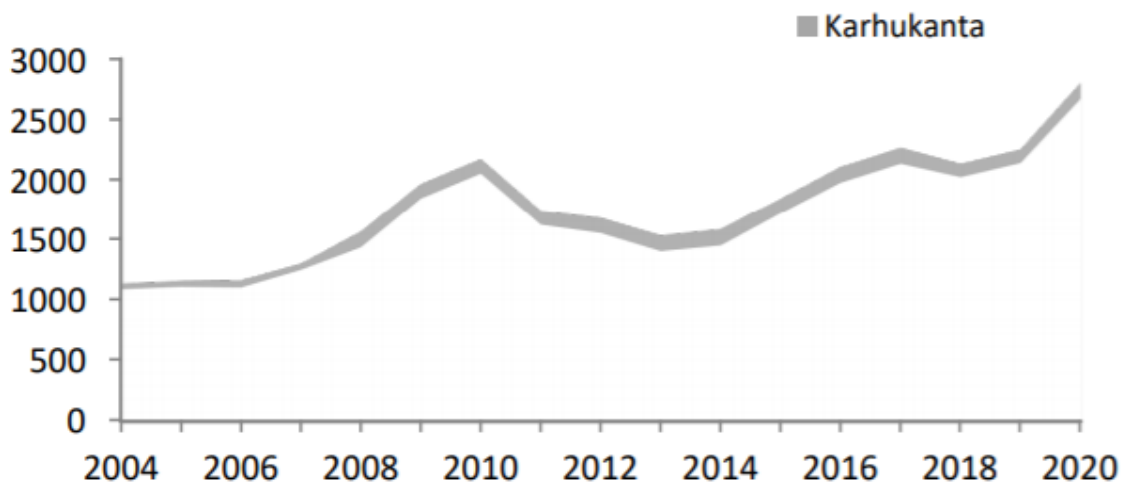
MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUS POIKKEUSLUVAN TAI ALUEELLISEN KIINTIÖN NOJALLA SALLITTAVASTA KARHUN METSÄSTYKSESTÄ METSÄSTYSVUONNA 2021–2022

Pääasiallinen sisältö

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa esitetään suurimmat sallitut saalismäärät karhun rauhoituksesta poikkeamiseksi koko Suomeen sekä aluerajoitus, joka perustuu metsästyslaissa säädetystä poikkeusluvasta annetun valtioneuvoston asetuksen (452/2013) 8 pykälän 2 momenttiin, jonka mukaan karhun poronhoitoalueella tapahtuvaa metsästystä varten maa- ja metsätalousministeriö määrää erikseen kiintiöt itäiselle poronhoitoalueelle sekä läntiselle poronhoitoalueelle.

Luonnonvarakeskuksen kanta-arvio¹

Luonnonvarakeskuksen (Luke) [uusimman kanta-arvion](#) mukaan Suomen karhukannan kasvu on jatkunut. Karhuja arvioidaan olevan 2670–2800 yksilöä ennen elokuussa 2021 alkavaa metsästyskautta. Arvio on noin 12% suurempi kuin edellinen arvio (2300-2500). Kanta on vahvistunut selvimmin Itä-Suomessa. Luvut eivät ole absoluuttinen tieto karhujen määrästä vaan arvio karhukannasta. Erillisiä pentueita arvioitiin olevan 255-283. Pentuearvio on noin 12 % suurempi kuin vuoden 2019 arvio (224-250).

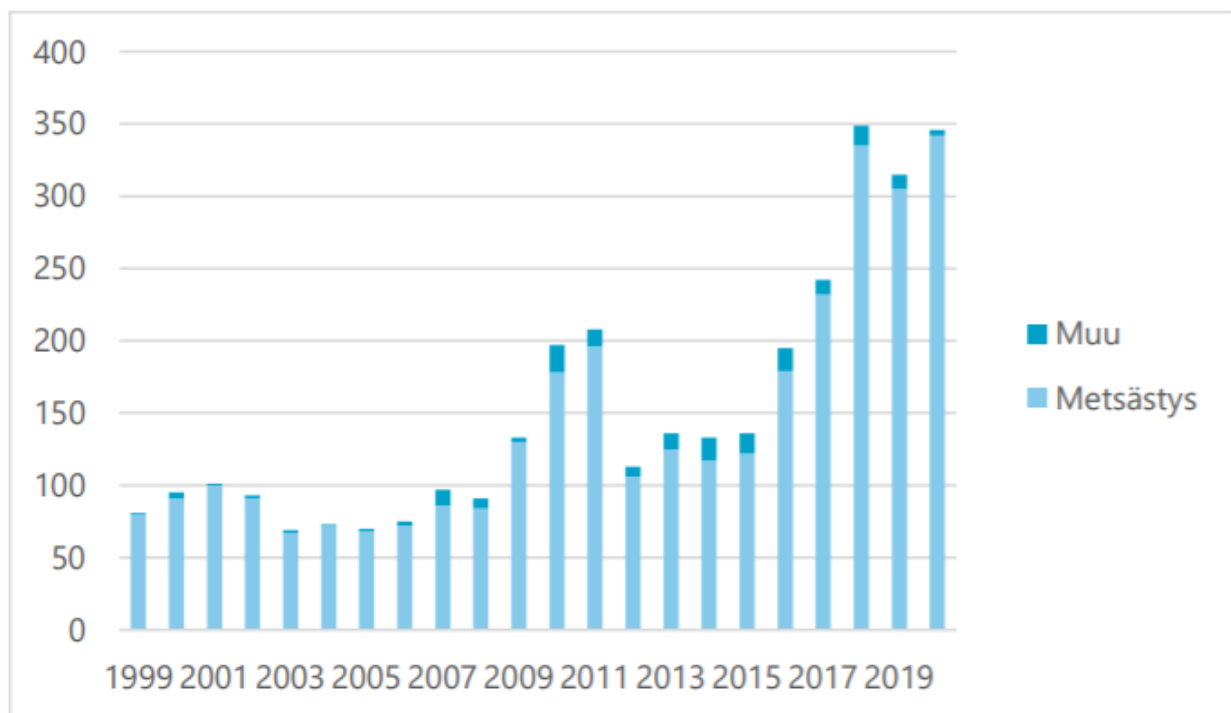
Kuva 1. Karhukannan kehitys vuosina 2004-2020. Karhukanta keskittyy Itä-Suomeen, minkä takia kasvu siellä heijastuu koko maan lukemiin. Lähde. Luonnonvarakeskus.

Luken arvioi karhupentueiden lukumäärän pysyneen poronhoitoalueella ennallaan vuoteen 2019 verrattuna. Itä-Suomessa vakiintuneen kannan hoitoalueella elävien karhupentueiden lukumäärä

¹ <https://www.luke.fi/uutinen/karhukannassa-kasvua-ita-suomessa-muulla-kanta-vakaa/>

on runsastunut 21 % vuoden 2019 vastaavaan arvioon verrattuna. Kannan vahvistumista on tapahtunut varsinkin Kainuun ja Kaakkois-Suomen aluetoimistojen alueella. Levittäytymisvyöhykkeellä karhukanta runsastui noin 17 % vuoteen 2019 verrattuna. Suurin kasvu näytti tapahtuneen riistakeskus Etelä-Savon ja Keski-Suomen aluetoimiston alueella, mutta sen sijaan Pohjois-Savon aluetoimiston alueella arvioitiin kannan pienentyneen noin kolmanneksella. Kehittyvän kannan hoitoaluetta koskeva arvio pysyi suunnilleen vuoden 2019 arvion suuruisena. Arvio kasvoi Pohjois-Hämeen ja Pohjanmaan riistakeskusten alueella. Oulun riistakeskuksen poronhoitoalueen ulkopuolista aluetta koskeva arvio oli edellisvuotta pienempi.

Viimeisen neljän vuoden aikana on karhunkaatolupia myönnetty aiempaa enemmän. Odotusten vastaisesti kannan kasvu jatkui edelleen. Tavoitteena on ollut katkaista vuonna 2012 alkanut kannan kasvu. Verotuksen voimistuminen ei näytä pysäyttäneen kannan kasvua. Yhtenä todennäköisenä syynä tähän on Suomen karhukannan saama merkittävä muuttovoitto Venäjältä, mikä heijastuu etenkin itäisen Suomen karhukantaan. Nuoret urokset ovat karhukannan pääasiallisia vaeltajia, minkä takia niiden osuus karhukannassa saattaa olla tavanomaista suurempi. Arvioidun kannan koon, kannan kasvukertoimen ja tunnetun vuotuisen kuolleisuuden (ihmisen aiheuttama ja muu) huomioon ottavalla Suomen karhukannan populaatiomallilla voidaan etsiä kantaa ylläpitävä kuolleisuusprosentti, joka on poronhoitoalueella 17 % ja muualla Suomessa 15 %.²

Kuva 2. Tunnettu karhujen kuolleisuus 1999-2020 metsästysvuosittain. Muu kuolleisuus sisältää myös vahinkoperusteiset poikkeusluvut. Lähde. Luonnonvarakeskus.

² Heikkinen, S., Kojola, I. & Mäntyniemi, S. 2021. Karhukanta Suomessa 2020. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 20/2021. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 13 s.

https://riistahavainnot.fi/static_files/suurpedot/kantaarviot/karhukanta2020.pdf

Kiintiö

Asetuksessa suurimmaksi sallituksi saalismääräksi koko maan osalta esitetään **457**. Edellisen vuoden metsästyskiintiö oli 384 ja sitä edellinen 313. Kiintiö jakautuisi alueellisesti seuraavasti:

Muu Suomi 367

Poronhoitoalue 90 (20 läntinen, 70 itäinen).

Toteutuessaan koko Suomen kiintiö olisi siten 16,7% (2020 15,9%, saalis 342, jolloin saalisprosentti oli 14,2%) arvioidusta karhujen kokonaismäärästä laskettuna (koko maan keskiarvo $2245+490=2735$), jossa siis viime kevään pentutuotto on huomioitu. Poronhoitoalueen verotusprosentti olisi 25,7 %. Muun Suomen verotusprosentti olisi toteutuessaan 15%. Pyynnin suuntaus olisi kuitenkin muun Suomen osalta vahvasti edelleen Pohjois-Karjalaan, joten useammilla alueilla verotusprosentti jäisi todennäköisesti noin 9 %.

Aiempien vuosien saalis

Metsästysvuosina 2017, 2018, 2019 ja 2020 myönnettiin karhun metsästyksen kaatolupia aiempaa runsaammin. Tavoitteena oli katkaista vuodesta 2012 alkanut kannan kasvu. Metsästyksessä kaatui 232 karhua vuonna 2017, 335 karhua vuonna 2018 ja 305 karhua vuonna 2019. Vuonna 2020 metsästettiin 343 karhua, joista 1 vahinkoperusteisella luvalla.

Aluerajoitukset ja ohjeistus poikkeuslupien myönnölle

Viime metsästysvuoden asetuksen tapaan ei ole tarpeen säätää tarkempia aluerajoituksia eri kannanhoitoalueille, sillä Suomen karhukannan hoitosuunnitelman päivitetty luonnos on edelleen viimeisteltävänä.³ Uudessa hoitosuunnitelmaluonnoksessa Suomi jaetaan karhukannan hoidossa kahteen kannanhoidon suuralueeseen, joita ovat poronhoitoalue ja muu Suomi. Muu Suomi käsittää kannanhoitoalueet vakiintuneen kannan hoitoalue, levittäytymisvyöhyke ja kehittyvän kannan hoitoalue. Ennakoiden kannanhoidon aluejakoa, maa- ja metsätalousministeriö jättää Suomen riistakeskuksen harkintaan poikkeuslupien tarkemman kohdentamisen.

Ministeriö pitää tärkeänä, että kannanhoidollisten poikkeuslupien päätösharkinnassa voitaisiin huomioida karhujen aiheuttamia vahinkoja ja ongelmia nykyistä paremmin ja joustavammin. Vapaampi kohdentaminen tuo joustavuutta mm. eri kannanhoitoalueiden rajoilla olevien yhteislupien tarkoituksenmukaisempaan hyödyntämiseen. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo erityisesti, että karhun poikkeuslupien kohdentamisessa tulee huomioida eri alueiden vahinkokehityksen lisäksi myös alueen hirvieläinkantojen tila suhteessa karhukantaan. Huomiota tulee edelleen keskittää myös metsäpeurakannan turvaamiseen Suomenselällä ja Kainuussa. Metsäpeuran huomioiminen luvituksessa parantaa myös käynnissä olevan useampivuotisen Metsäpeura -Life -hankkeen onnistumisen mahdollisuuksia. Hankkeen budjetti on 5,16 miljoonaa euroa, josta EU:n rahoittama osuus on 3,05 miljoonaa euroa (60%). Maa- ja metsätalousministeriö osallistuu hankkeeseen 1,32 miljoonan euron osuudella.⁴

Karhukannan aiheuttamat vahingot

³ Hoitosuunnitelma viimeistellään ja siihen sisällytetään EU:n tuomioistuimen ennakkoratkaisun C-674/17 (susien kannanhoidollisesta metsästyksestä) ja viimeisten KHO:n ratkaisujen vaikutukset karhun metsästyksen perusteluihin.

⁴ <https://riista.fi/metsapeuroja-aletaan-palauttaa-luontoon-laajalla-hankkeella/>

Karhujen aiheuttamat porovahingot olivat vuonna 2020 laskennalliselta korvaussummaltaan 1 530 000€ (1 120 000€⁵). Mehiläisvahingot olivat noin 167 000€ (142 000€), lampaat 43 000€ (27 000€) ja muut kotieläin- ja irtaimistovahingot noin 1600€. Karhujen aiheuttamat vahingot peltokasveille ja kootulle sadolle olivat noin 117 000€ (98 000€)

Tavoiteltu päämäärä

Karhu kuuluu luontodirektiivin IV liitteeseen eli on tiukasti suojeltu laji. Tämä tarkoittaa, että Suomen on otettava käyttöön tiukka suojelujärjestelmä ja kiellettävä kaikki näiden yksilöiden pyydystäminen tai tappaminen. Luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdassa kuitenkin sallitaan jäsenvaltioiden poikkeavan tiukan suojelujärjestelmän asettamista velvoitteista edellyttäen, ettei muuta tyydyttävää ratkaisua ole tietyn päämäärän saavuttamiseksi ja ettei poikkeus haittaa kyseisten lajien kantojen suotuisan suojelun tason säilyttämistä niiden luontaisella levinneisyysalueella. Yleisimmät päämäärät, joita poikkeuksilla tavoitellaan ovat 16.1.b –alakohdan erittäin merkittävien vahinkojen ehkäiseminen ja 16.1.c-alakohdan yleistä turvallisuutta koskeva tai muu erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syy.

Suomen karhukanta on kuitenkin niin suurella tasolla, että vain vahinkoa tai turvallisuusuhkaa aiheuttavien tiettyjen yksilöiden poistamisella voitaisiin hallita kasvavan karhukannan sosiaalisia, taloudellisia tai ekologisia ongelmia. Tämän johdosta Suomessa on säädelty menestyksekkäästi karhukantaa luontodirektiivin sallimalla ns. kannanhoidollisella metsästyksellä. Tämän luontodirektiivin 16.1.e –alakohdan päämäärä ei voi lähtökohtaisesti olla sama kuin luontodirektiivin 16 artiklan 1 a-d alakohdilla⁶. Kannanhoidollisella karhunmetsästyksellä pyritään pääasiassa:

- Ylläpitämään karhun ihmisarkuutta, mikä vähentää mahdollisia konflikteja.
- Rajoittamaan kannan kasvunopeutta alueilla, jonne karhu vasta palaamassa tai jossa karhukanta on ollut harva, jotta voidaan varmistaa lajiin sopeutuminen ja siten sen hyväksyttävyys.
- Säilyttämään karhujen tiheys sillä tasolla, että haitat ja vahingot ihmistoiminnoille, tuotantoeläimille ja luonnonvaraiselle riistalle pysyvät sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti hyväksyttävänä.

Edellä mainittujen lisäksi varmistetaan karhukannan hoitosuunnitelman toimenpiteiden onnistuminen; parannetaan metsästäjien sopeutumista karhun läsnäoloon ja ravinnonkäyttöön; ja lisätään paikallisten ihmisten vaikutusmahdollisuuksia karhun läsnäolosta seuraavien ongelmien (esimerkiksi tiheän karhukannan aiheuttamat pelkotilat marjastuksessa ja sienestyksessä) ratkaisemiseksi.

Alueellisia päämääriä tai tavoitteita on myös eri kannanhoitoalueille. Tavoitteena on vakiinnuttaa kanta poronhoitoalueen ulkopuolella nykyiselle tasolle, mutta pyrkiä saamaan karhukanta leviämään laajemmalle alueelle. Poronhoitoalueella tavoitteena on vähentää karhujen määrää ja sitä

⁵ Suluissa 2019 vahingot.

⁶ EU tuomioistuimen ratkaisun C-674/17 kohdan 37 mukaan: Luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohtaan perustuvan poikkeuksen päämäärä ei näin ollen voi lähtökohtaisesti olla sama kuin 16 artiklan 1 kohdan a–d alakohtaan perustuvien poikkeusten päämäärät, minkä vuoksi ensin mainittua säännöstä voidaan käyttää perusteena poikkeuksen hyväksymiselle vain sellaisissa tapauksissa, joissa jälkimmäiset säännökset eivät ole merkityksellisiä.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=218935&pageIndex=0&doclang=FI&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1815652>

kautta niiden aiheuttamia huomattavia porovahinkoja etenkin tilanteessa, jossa karhuja on niin paljon, ettei mitään tiettyä yksilöä voida osoittaa vahinkojen aiheuttajaksi. Karhujen esiintymistä tasaisemmin sille luontaisesti sopivissa elinympäristöissä tavoitellaan koko maassa. Levittäytymisen puolestaan mahdollistetaan ylläpitämällä alueellisesti porrastettua yksilöiden suojelua levittäytymisalueilla.

Muu tyydyttävä ratkaisu

Poikkeuslupaa ei voida myöntää luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan nojalla, jos poikkeamisella tavoiteltu päämäärä voidaan saavuttaa jollakin muulla tyydyttävällä ratkaisulla. Poikkeaminen on siis mahdollista vain, jos sellaista vaihtoehtoista toimenpidettä ei ole, jonka avulla tavoiteltu päämäärä voidaan saavuttaa tyydyttävällä tavalla ja niin, että direktiivissä säädettyjä kieltoja noudatetaan. Kannanhoidollinen metsästys on ainoa keino saavuttaa Tavoiteltu päämäärä –kohdassa mainitut päämäärät. Yksittäisten vahinkoa tai turvallisuusuhkaa aiheuttavien karhujen poistamisella ei voida mm. ylläpitää karhujen ihmisarkuutta, rajoittaa karhukannan kasvua (n. 16%/vuodessa) tai vähentää karhukannan tiheyttä. Lisäksi EU –tuomioistuimen ja KHO:n ratkaisukäytännön perusteella vahinkoa aiheuttavan yksilö on pystyttävä identifioimaan, joten valikointi on lähes mahdotonta lumettomana aikana tiheästä karhukannasta.

Muu tyydyttävä ratkaisu olisi muuttaa luontodirektiivin liitteitä luontodirektiivin 19 artiklan mukaisessa menettelyssä siten, että karhu siirrettäisiin Suomen populaation osalta liitteestä IV liitteeseen V. Tämä ei ole kuitenkaan kansallisesti tehtävissä, vaikka perusteita muutokselle olisi runsaasti. Karhu ei ole enää uhanalainen, vaarassa tai harvinainen eikä edes paikallinen mitä edellytetään yhteisön tärkeinä pitämiltä lajeilta luontodirektiivin 1 artiklan g kohdassa. Karhun statuksen muuttaminen tiukasti suojellusta lajista (liite IV⁷) lähtökohtaisesti metsästettäväksi lajiksi (liite V⁸) voisi tapahtua vain komission ehdotuksesta ja neuvoston vahvistamana yksimielisesti. Luonto- ja lintudirektiivin Fitness Check –raporttia seuranneessa arvioissa⁹ on todettu, että vähälukuisten lajien nykyinen listaaminen tiukasti suojeltujen lajien joukkoon on kyseenalaistettu sillä perusteella, että nämä lajit ovat laajentaneet levinneisyysaluettaan ja ovat runsaampia kuin direktiiviä annettaessa (esim. susi) tai ovat riittävän runsaita tietyssä jäsenvaltiossa alhaisemman suojelutason perustelemiseksi (esim. jotkut hanhilajit). Komissio on selvästi¹⁰ todennut, ettei se aio muuttaa liittei-

⁷ lajit, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua

⁸ lajit, joiden ottaminen luonnosta ja hyväksikäyttö voi vaatia hyödyntämisen sääntelyä

⁹ https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/docs/nature_fitness_check.pdf

¹⁰ https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/docs/nature_fitness_check.pdf s. 61-63 6.3.2. Have the Directives been adapted to technical and scientific progress? There has been more comment during the evaluation as to whether the Annexes to the two Directives have been sufficiently updated to reflect improvements in scientific knowledge (Output D2), for instance in relation to changes in taxonomy but also, more importantly, in status and distribution of species (Output D1). There was little comment on the listing of habitats in Annex I of the Habitats Directive. **The current listing of a small number of species as strictly protected under the Directives is questioned by some stakeholders** on the basis that these species have extended their range and are now more abundant than when the Directives were adopted (e.g. wolf), or are sufficiently abundant within a particular Member State to justify a lower level of protection (e.g. some species of geese). **Other stakeholders, notably among conservation NGOs, argue that conflicts between the protection of these species and human activities can be fully addressed within the existing legal framework**, pointing to work on the development of 'action plans' on a European scale for certain species, or groups of species such as geese, as well as ongoing initiatives such as for the large carnivore platform, together **with available derogations** under the Directives to **provide the necessary flexibility as appropriate**.

tä, koska se voisi johtaa arvaamattomiin seurauksiin. Raportin perusteella etenkin suojelujärjestöt ovat argumentoineet, että direktiivien käytettävissä olevat poikkeukset tarjoavat riittävät joustot jo nykyisellään, joilla voidaan näiden lajien suojelu ja ihmisen toiminnat yhteen sovittaa.

Suojelutaso

Poikkeaminen ei saa heikentää myöskään suotuisaa suojelutasoa tai sen saavuttamista. Euroopan unionin tuomioistuin on todennut tapauksessa C-342/05, (komissio vs. Suomi), että poikkeusten hyväksyminen on mahdollista, vaikka laji olisi epäsuotuisalla suojelutasolla, poikkeuksellisesti silloin, kun on asianmukaisesti osoitettu, ettei niillä entisestään huononnetta kyseisten kantojen epäsuotuisaa suojelun tasoa tai estetä kyseisten kantojen suotuisan suojelun tason ennalleen saattamista. Poikkeuksen on siis asianomaisen lajin kannalta oltava neutraali.

EU tuomioistuimen ennakkoratkaisun C-674/17 (susien kannanhoidollinen metsästys) mukaan ennalta varautumisen periaatteen mukaan on niin, että jos parhaiden käytettävissä olevien tieteellisten tietojen tarkastelun perusteella ei saada varmuutta siitä, vahingoittaako tällainen poikkeus tietyn uhanalaisen lajin kantojen suotuisan suojelun tason säilyttämistä tai ennalleen saattamista vai ei, jäsenvaltion on jätettävä poikkeus hyväksymättä tai luovuttava sen toimeenpanosta.

Tätä voitaisiin tulkita siten, että jos laji on suotuisalla suojelun tasolla, metsästys voidaan mitoittaa siten, että laji poikkeuksesta huolimatta säilyy edelleen suotuisalla suojelun tasolla. Turun hallinto-oikeuden 27.2.2020 (pääötösno 20/0037/1) päätöksessä näytettäisiin päätyneen tällaiseen ratkaisuun. Päätöksessä todetaan, että valituksessa mainitussa unionin tuomioistuimen tuomiossa (C-674/17) on kysymys erittäin uhanalaisen suden kannanhoidollisesta metsästyksestä, jonka ensisijaisena tavoitteena on salametsästyksen torjunta. Valituksenalaisessa asiassa puolestaan on kysymys suotuisammalla suojelun tasolla olevasta ilveksestä, jonka metsästystä koskevan poikkeusluvan myöntäminen ei ole perustunut erityisesti salametsästyksen torjuntaan vaan kannanhoidollisiin seikkoihin. Mainitut lähtökohdat on otettava huomioon arvioitaessa tuomion merkitystä asiassa eikä edellä tarkoitettu tuomio sinänsä ole esteenä ilvestä koskevan kannanhoidollisen poikkeusluvan myöntämiselle. Tuomion perusteluissa esitetty otetaan kuitenkin huomioon myös ilvestä koskevan poikkeusluvan edellytysten täyttymistä arvioitaessa. Kuten ennakkoratkaisua koskevassa tuomiossa on todettu (kohdat 71-73), poikkeusluvalla myönnettävä pyyntimäärä riippuu kussakin tapauksessa lajin populaation koosta, sen suojelun tasosta ja biologisista ominaispiirteistä. Kannanhoitosuunnitelmalla ja lainsäädännöllä vuosittain vahvistettavalla tapettavaksi sallittujen yksilöiden enimmäismäärällä voidaan taata se, että yksittäisten poikkeuslupien vuosittainen yhteisvaikutus ei haittaa lajin kannan suotuisan suojelun tason säilyttämistä niiden luontaisella levinneisyysalueella. Sanotussa kohdassa [tuomion kohta 41] mainittujen erityisten vaatimusten täyttymisen osalta hallinto-oikeus toteaa, että toisin kuin suden, ilveksen suojelu on jo suotuisalla tasolla direktiivin tavoitteiden mukaisesti eikä mainitulla edellytyksellä siten ole vastaavaa merkitystä nyt kysymyksessä olevassa asiassa.

s.92 Evidence from the evaluation has highlighted the complexity of amending the Annexes, requiring further development of a technical, robust and transparent assessment methodology. In addition, any amendment would need to take into account legal commitments under relevant international nature conventions and agreements... Moreover, amending the Annexes of species and habitat types that are triggers for the selection of Natura 2000 sites could have significant implications for the configuration of the network.

Ilveskanta kuten karhukantakin Suomessa on selkeästi suotuisalla suojelutasolla. Viimeisimmässä uhanalaisuustarkastelussa (2019) karhu arvioitiin olevan luokassa silmälläpidettävä (NT)¹¹. Siinä luokassa olevat lajit eivät ole uhanalaisia. Laji on pitkäikäinen eli luonnollinen kuolleisuus ei juuri vähennä kantaa edes heikossa ravintotilanteessa. Urokset tappavat pentuja, mutta naaraat suojaavat tehokkaasti pentujaan. Lisääntymistä ei välttämättä tapahdu joka vuosi, mutta tuotto ollut keskimäärin 206 pentuetta (arvio 490 pentua vuonna 2020). Kannanhoidollinen metsästys ei kohdistu juuri ollenkaan lisääntyvään kantaan, koska pennulliset naaraat ja alle 1 -vuotiaat pennut ovat aina rauhoitettuja. Suomen karhukantaan vaikuttaa tulomuutto Venäjältä, missä kannantiheys on suurempi kuin Suomessa. Venäjän Karjalassa verotus on kuitenkin maltillista. Esimerkiksi vuonna 2019 metsästettiin 164 karhua. Tulomuuton seurauksena kannan geneettinen monimuotoisuus on kasvanut nopeasti 1990-luvun puolessavälissä alkaneella tarkastelujaksolla poronhoitoalueen ulkopuolella. Urosvoittoinen (63 %) ja nuori karhusaalis on vastaavasti merkinnyt sitä, että karhukannan lisääntymistuloksen kannalta avainasemassa olevien aikuisten naaraiden metsästyskuolleisuus on ollut pienempää. Aikuisten suhteellista osuutta pienentäneen tulomuuton ohella se, että huomattava osa itäisen Suomen aikuisista uroksista siirtyy Venäjän puolelle ennen metsästyskauden alkua.

1 Nykytila

Metsästyslain 41 §:n 5 momentin mukaan poikkeuslupien ja 41 a §:n 4 momentissa tarkoitetun kiintiön nojalla (sellaisina kuin ne ovat laissa 159/2011) pyydetävän saaliin vuotuista määrää voidaan rajoittaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, jossa voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä riistaeläinlajeja rajoitus koskee, suurimmasta sallitusta saalismäärästä, saalisyksilöiden sukupuolesta ja iästä sekä alueesta, jota rajoitus koskee. Ministeriöllä on siten toimivalta rajoittaa poikkeuslupien nojalla pyydetävän saaliin määrää ja aluetta.

Metsästyslain 41 §:n mukaiset poikkeusluvut myöntää Suomen riistakeskus. Riistahallintolain (158/2011) 2 §:n mukaan Suomen riistakeskuksen julkisiin hallintotehtäviin kuuluvat metsästyslaissa säädetyt tehtävät. Suomen riistakeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jossa edellä mainittujen kaltaiset julkiset hallintotehtävät tehdään rikosoikeudellisella virkavastuulla. Riistakeskusta ohjaa ja valvoo maa- ja metsätalousministeriö. Poikkeuslupiin liittyvä Suomen riistakeskuksen harkintavalta on myös hyvin pitkälle sidottua harkintaa, jota rajaavat Euroopan unionin luonto- ja lintudirektiivit. Suomen riistakeskuksen luvat koskevat lisäksi yksittäistä eläintä tai eläimiä. Riistakeskuksen harkintaa rajaa myös tämä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella määräämä suurin sallittu saalismäärä ja aluetta koskeva rajoitus. Suomen riistakeskus ei voi poiketa näistä määristä tai myöntää poikkeuslupia asetuksessa mainitun alueen ulkopuolelle.

Myöntämisperusteet on säädetty EU:n neuvoston direktiiveissä, ja niillä on siten olemassa tietty tulkintasisältö, joka on muotoutunut Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisujen sekä luontodirektiivin tiukkaa suojelua koskevan ohjeasiakirjan kautta. Erityisenä edellytyksenä on kaikissa tapauksissa se, ettei muuta tyydyttävää ratkaisua ole.

¹¹ <https://punainenkirja.laji.fi/results/MX.47348?checklist=MR.424>

Karhu kuuluu luontodirektiivin IV liitteen ns. tiukasti suojeltuihin lajeihin. Luontodirektiivin 12 artikla edellyttää, että jäsenvaltioiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet näiden lajien tiukan suojelujärjestelmän käyttöönottamiseksi ja kiellettävä mm. kaikki näiden lajien yksilöitä koskeva tahallinen pyydystäminen ja tappaminen. EU:n jäsenenä Suomi on velvollinen saattamaan yhteisöoikeuden säännökset voimaan ja noudattamaan niissä asetettuja tavoitteita suotuisan suojelun tason säilyttämiseksi. Metsästyslain 37 §:n 3 momentin mukaan karhu on aina rauhoitettu.

Luontodirektiivi sallii kuitenkin poikkeamisen tiukasta suojelujärjestelmästä. Direktiivin 16 artiklassa säädetään tarkemmin niistä yksityiskohdista, joita suojelusta poikkeamisessa on sovellettava. Suojelusta poikkeaminen on mahdollista, mikäli toimenpiteelle ei ole muuta tyydyttävää ratkaisua eikä poikkeaminen heikennä lajin suojelutasoa. Tämän lisäksi poikkeamisen on täytettävä yksi erityisistä poikkeamisperusteista, esim. erityisen merkittävien vahinkojen estäminen tai ns. kannanhoidolliset perusteet. Luontodirektiivissä ei ole erityisiä vuodenaikaan sidottuja rajoitteita poikkeamiselle, joten poikkeaminen näiden lajien suojelusta on siten mahdollista myös keväällä. Luontodirektiivi kuitenkin edellyttää kansallisen viranomaisen tapauskohtaista harkintaa.

Suomi on pannut täytäntöön luontodirektiivin 16 artiklan poikkeussäätelyn metsästyslailla. 1.3.2011 lukien sääntely on metsästyslain 41 sekä 41 a §:ssä. Poikkeuslupa karhun metsästämisestä voidaan myöntää erityisenä vahinkoperusteisena poikkeuslupana. Poikkeamisella pyritään esimerkiksi estämään merkittäviä vahinkoja tai turvaamaan ihmisten turvallisuutta. Poikkeaminen ei saa kuitenkaan heikentää lajin suotuisaa suojelutasoa tai sen saavuttamista ja poikkeaminen on mahdollista vain, jos ei ole muuta tyydyttävää keinoa ratkaista karhun aiheuttamaa ongelmaa. On kuitenkin huomattava, että tämän lisäksi suurpetoja voidaan metsästää myös silloin, kun ne eivät ole aiheuttaneet vahinkoa. Tällaiset kannanhoidollisella perusteella myönnettävät luvat ovat tarpeen kannan säätelyä ja eläinten arkuuden säilyttämiseksi. Kannanhoidollisista poikkeusluvista säädetään metsästyslain 41 a §:n 3 momentissa, jossa todetaan, että karhua koskeva poikkeuslupa voidaan myöntää myös tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti tiettyjen yksilöiden pyydystämiseksi tai tappamiseksi. Poronhoitoalueen alueellisesta kiintiöstä säädetään metsästyslain 41 a §:n 4 momentissa.

Valtioneuvoston asetuksessa metsästyslaissa säädetyistä poikkeuksista (452/2013) on säädetty poikkeuslupien hakemisesta, poikkeamisen edellytysten arvioinnista, kannanhoidollisen metsästyksen ajoista, lupamääräyksistä, saaliin ilmoittamisvelvollisuudesta sekä karhun kiintiömetsästyksestä poronhoitoalueella. Asetuksen 3 §:n mukaan karhun kannanhoidollisia poikkeuslupia voidaan myöntää aikavälillä 20.8.–31.10.

2 Raportti kannanhoidollisen karhunmetsästyksen tuloksesta 20.8.-31.10.2020 (Suomen riistakeskuksen raportti 17.11.2020 (tiivistelmä))

2.1. Karhusaalis poronhoitoalueella (VNa 452/2013, 8 §)

Poronhoitoalueella kaadettiin 20.8.–31.10.2020 välisenä aikana yhteensä 71 karhua, joista 55 itäiseltä ja 16 läntiseltä kiintiöalueelta. Itäisen kiintiöalueen kiintiö oli enintään 75 karhua ja läntisen 20 karhua (MMM asetus 547/2020, 2 §). Itäisen alueen kiintiöstä kaadettiin syksyn jahdissa 73 % eli pyyntiä ei tarvinnut keskeyttää (edellissyksynä 70 karhun kiintiö tuli täyteen 23.9.2019). Länti-

sen kiintiöalueen kiintiöstä puolestaan kaadettiin 80 %, eikä metsästystä tarvinnut keskeyttää myöskään läntisellä kiintiöalueella kuten edellisen syksyn jahdissa (9.10.2019), jolloin kiintiö oli viisi karhua vähemmän. Eniten karhuja saatiin poronhoitoalueella saaliiksi Kuusamossa, jossa kaadettiin 18 karhua (7 naarasta ja 11 urosta). Suomussalmella kaadettiin 16 (9N/7U) ja Sallassa 10 (2N/8U) karhua. Seuraavaksi eniten karhuja kaadettiin Inarissa (3N/3U), Puolangalla (1N/3U), Savukoskella (4U), Ranualla (3U) ja Taivalkoskella (1N/2U). Kittilässä kaadettiin kaksi karhua (2U). Yksi karhu kaadettiin Kemijärvellä (1N), Sodankylässä (1U), Rovaniemellä (1U), Tervolassa (1U) ja Pudasjärvellä (1U). Poronhoitoalueen karhuista kaadettiin Lapissa 29 (vuotta aiemmin 35), Oulun alueella 22 (19) ja Kainuussa 20 (32). Poronhoitoalueen karhusaaliissa oli tänä vuonna uroksia 66 % (v. 2019: 64 %) Läntisen poronhoitoalueen urososuus oli 81 % (v. 2019: 69 %), ja itäisen poronhoitoalueen 62 % (v. 2019: 63 %). Riistakeskusalueista suurin naarasosuus (10N/10U => 50 %) oli Kainuussa, toiseksi suurin (8N/14U => 36 %) Oulun alueella ja pienin (6N/23U => 21 %) Lapissa.

2.2. Karhusaalis muun Suomen alueen kannanhoitoalueilla

Suomen riistakeskukselta haettiin 46 hakemuksella poikkeuslupia yhteensä 386 karhun metsästämiseen poronhoitoalueen eteläpuoleisilla muun Suomen kannanhoitoalueilla. Myönteinen päätös annettiin 44 hakemukseen ja yhteensä 289 karhun kaatamiseen. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (547/2020) poikkeuslupan ja alueellisen kiintiön nojalla sallittavasta karhun metsästyksestä metsästysvuonna 2020–2021 suurimmaksi sallituksi saaliiksi asetettiin enintään 384 yksilöä, joista asetuksen 2 §:n mukaisesti poronhoitoaluetta koskeva kiintiö oli 95 yksilöä. Poronhoitoalueen eteläpuoleiselle alueelle voitiin täten myöntää karhujen kaatamiseen enintään 289 kannanhoidollista poikkeuslupaa. Suomen riistakeskuksen aluetoimistot myönsivät poikkeusluvut yhteensä 289 karhun metsästämiseen (Taulukko 1). Saaliiksi saatiin yhteensä 271 karhua, joista 60 % (163) kaadettiin Pohjois-Karjalassa. Yhteensä koko Suomessa (poronhoitoalue mukaan lukien) kaadettiin kannanhoidollisessa metsästyksessä syksyn 2020 aikana 342 karhua.¹²

Riistakeskuksen alue	Luvat	Saalis	Saalis alueelta	Urokset	Uros-%
ETELÄ-SAVO	42	34	31	14	45 %
KAAKKOIS-SUOMI	32	32	32	20	63 %
KAINUU	16	15	15	10	67 %
KESKI-SUOMI	12	11	12	7	58 %
POHJANMAA	5	1	1	0	0 %
POHJOIS-HÄME	1	1	1	1	100 %
POHJOIS-KARJALA	163	163	163	90	55 %
POHJOIS-SAVO	13	12	13	7	54 %
OULU	5	2	3	2	67 %
YHTEENSÄ	289	271	271	151	56 %

Taulukko 1. Kannanhoidollisten karhupoikkeuslupien määrä, lupakohtainen saalis, ja erikseen alueelta saatu saalis sekä urosten osuus Suomen riistakeskuksen alueilla. Lupa-alueet ylittävät joidenkin poikkeuslupien osalta riistakeskusalueajat, mikä selittää sitä,

¹² Kaatotiedot löytyvät osoitteesta <https://riista.fi/metsastys/saalis seuranta/karhusaaliit/>.

että kolme karhua kaatui toisen (viereisen) riistakeskusalueen puolella. Lähde. Suomen riistakeskus.

3 Suurimmat sallitut saalismäärät ja muut rajoitukset metsästysvuodelle 2021–2022

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa esitetään suurimmat sallitut saalismäärät karhulle sekä eräitä aluerajoituksia, jotka perustuvat aiemmasta poiketen vain valtioneuvoston asetukseen metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista (452/2013) 8 pykälän 2 momenttiin, jonka mukaan karhun poronhoitoalueella tapahtuvaa metsästystä varten maa- ja metsätalousministeriö määrää erikseen kiintiöt itäiselle poronhoitoalueelle sekä läntiselle poronhoitoalueelle.

3.1 Suurimmat sallitut saalismäärät

Maa- ja metsätalousministeriö käyttää karhukannan säätelyssä Luonnonvarakeskuksen laatimia verotusennusteita. Verotusennuste on laadittu erikseen poronhoitoalueelle ja sen ulkopuolelle, koska verotusennuste soveltuu poronhoitoalueelle huonosti ja vahinkokehitys on joka tapauksessa määrävissä asemassa verotusta suunniteltaessa.

Asetuksessa esitetään suurimmaksi sallituksi saalismääräksi **457** (384¹³) karhuyksilöä. Määrä on 73 yksilöä enemmän kuin viime vuonna. Poronhoitoalueen kiintiö laskisi viime vuodesta 5 yksilöllä. Itäiselle poronhoitoalueelle esitetään 70 (-5) kiintiötä ja läntiselle 20 (+0) kiintiötä. Poronhoitoalueella metsästys tapahtuu pääosin alueelliseen kiintiöön perustuvana keskeytymetsästyksenä. Porotalouden kokemien menetysten pitäminen kohtuullisena edellyttää joustavuutta poronhoitoalueen karhukannan säätelyssä, sillä karhun aiheuttamista vasatappioista tulee esiin vain pieni murtoosa.

Poronhoitoalueella ongelmana on havainnoitsijaverkoston harvuus ja siitä johtuva havaintojen pieni määrä. Tämän takia poronhoitoalueen kanta-arvioon liittyy muuta maata enemmän epävarmuustekijöitä. Poronhoitoalueen karhukanta on havaintojen perusteella runsain alueen eteläosissa, itäisen valtakunnanrajan tuntumassa. Tästä syystä poronhoitoalueella metsästyksen mitoituksessa seurataan karhun aiheuttamien vahinkojen kehittymistä.

Poronhoitoalueen ulkopuolella muualla Suomessa saisi metsästää 367 (289) karhua eli 78 karhua enemmän kuin edellisenä vuonna.

¹³ Edellisen vuoden kiintiö.

	Suurin sallit- tu saalismää- rä 2021–2022 (suluissa muutos edel- lisvuoteen)	Saa- lis 2020 – 2021	Suurin sallit- tu saalismää- rä 2020–2021 (suluissa muutos edel- lisvuoteen)	Saa- lis 2019 – 2020	Suurin sallit- tu saalismää- rä 2019–2020 (suluissa muutos edel- lisvuoteen)	Saa- lis 2018 – 2019	Suurin sallit- tu saalismää- rä 2018–2019 (suluissa muutos edel- lisvuoteen)
Poronhoitoalueen alueellinen kiintiö							
- itäinen poronhoi- toalue	70 (-5)	55	75 (+5)	70	70 (-5)	76	75 (+15)
- läntinen poron- hoitoalue	20 (+0)	16	20 (+5)	16	15 (-5)	11	20 (-5)
Vakiintuneen kan- nan hoitoalue	367 (+78)	271	289 (+61)	219	228 (-32)	248	260 (+90)
Levittäytymis- vyöhyke							
Kehittyvän kannan hoitoalue							
Vahinkoperuste- kiintiö	ei aseteta		ei aseteta		ei aseteta		ei aseteta
Yhteensä	457 (+73)	342	384 (+71)	305	313 (-42)	335	355 (+100)

Taulukko 2. Metsästysvuoden 2021–2022 suurimmat sallitut saalismäärät suhteessa aiempiin

Toteutuessaan koko Suomen kiintiö olisi siten 16,7% (2020 15,9 %, saalis 14,2%) arvioidusta karhujen kokonaismäärästä laskettuna (koko maan keskiarvo 2245+pentutuotto 490), jossa viime kevään pentutuotto on siis huomioitu. Poronhoitoalueen verotusprosentti olisi noin 25,7 %. Muun Suomen verotusprosentti olisi toteutuessaan noin 15%. Pynnin suuntaus olisi kuitenkin muun Suomen osalta vahvasti edelleen Pohjois-Karjalaan, joten useammilla alueilla verotusprosentti jäisi todennäköisesti noin 9 %.

Maa- ja metsätalousministeriön tavoitteena oli 2010-luvun alussa pysäyttää karhukannan voimakas kasvu. Tässä onnistuttiin ja kanta kääntyi laskuun. Viime vuosien aikana ministeriön tavoitteena on ollut huolehtia, että karhukanta vakiintuu. Tällä hetkellä kanta näyttäisi kuitenkin kaikkien odotusten vastaisesti nousevan viime vuosien metsästyksestä huolimatta, mikä edellyttää myös kiintiön nostamista edellisvuodesta, mikäli pyritään saamaan vakaa kanta.

Kyseessä on kuitenkin kanta, joka on runsastunut viimeisen kymmenen vuoden ajan ja jonka kannanvaihteluja ei aina ole mahdollista täsmällisesti arvioida mallinnoilla, joten metsästyksen verotussuunnittelun tulee olla adaptiivista.

Etenkin muuttovoitto on Suomen karhukannassa todella iso komponentti etenkin, kun metsästysverotus Venäjän Karjalassa on varsin maltillista. Muuttovoiton suuruutta ei täysin tiedetä, mutta vahvasti urosvoittoisen saaliin perusteella sen täytyy olla merkittävää. Nyt valittu metsästysverotus on kuitenkin linjassa Luken mallintamien verotuskenaarioiden kanssa. Metsästyksellä pyritään huolehtimaan karhukannan tasaisesta jakaantumisesta Suomessa poronhoitoalueen ulkopuolella. Karhujen määrää voidaan Suomessa kasvattaa nykyisestä vielä laajoilla alueilla, jossa on karhuille hyvin soveltuvia, ihmistoiminnasta rauhallisia elinympäristöjä. Erityisesti eteläisessä ja läntisessä

Suomessa kannan kasvun ja kehittämisen rajoitteena ovat karhuille hyvin soveltuvien elinympäristöjen vähäisempi määrä, korkeampi väestön tiheys ja elinkeinotoiminta.

Suomen karhukantaan vaikuttaa tulomuutto Venäjältä, missä kannantiheys on suurempi kuin Suomessa. Tulomuuton seurauksena kannan geneettinen monimuotoisuus on kasvanut nopeasti 1990-luvun puolessavälissä alkaneella tarkastelujaksolla poronhoitoalueen ulkopuolella. Tulomuutto heijastuu myös saaliin ikä- ja sukupuolijakaumaan: esimerkiksi Ruotsin karhusaaliin rakenteeseen verrattuna saaliissa on huomattavasti suurempi osuus vaellusiässä (1–4 v.) olevia nuoria uroksia. Suurimmillaan (82 %) tämän ikäisten urosten osuus saaliissa on ollut läntisellä poronhoitoalueella. Vuosien 1996–2013 karhusaaliista (928 ikämääritettyä yksilöä) oli aikuisia (>4 v.) vain 36,6 %. Aikuisten suhteellista osuutta pienentäneenä tulomuuton ohella se, että huomattava osa itäisen Suomen aikuisista uroksista siirtyy Venäjän puolelle ennen metsästyskauden alkua. Urosvoittoinen (63 %) ja nuori karhusaalis on vastaavasti merkinnyt sitä, että karhukannan lisääntymistuloksen kannalta avainasemassa olevien aikuisten naaraiden metsästyskuolleisuus on ollut pienempää.¹⁴

Jotta karhukannan metsästys on jatkossakin ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä, maa- ja metsätalousministeriö esittää, että suurinta sallittua saalismäärää nostetaan tulevalle metsästysvuodelle. Kannanhoidollinen metsästys olisi viime vuoden tapaan sallittua koko Suomen alueella. Suomen riistakeskuksella on viime vuoden tapaan suhteellisen laaja vapaus suunnata poikkeuslupia haluamallaan tavalla, sillä kannanhoitoaluejakoa ei sisälly asetuksen muun Suomen osalta. Tämä ennakoii tulevan karhukannan hoitosuunnitelman aluejakoa, mutta myös helpottaa lupien hakua ja käytännön metsästystä etenkin yhteislupien osalta, jotka ovat maantieteellisesti olleet kahden kannanhoitoalueen alueella. Suomen riistakeskuksen on edelleen syytä suunnata poikkeuslupia karhun metsäpeuraan kohdistaman saalistuksen vaikutuksen vähentämiseen niin Suomenselän kuin Kainuun osapopulaatioissa. Tämä parantaa osaltaan metsäpeura Life -hankkeen onnistumisen edellytyksiä.

Erityisesti ministeriö katsoo, että karhun poikkeuslupien kohdentamisessa tulee huomioida eri alueiden vahinkokehityksen lisäksi myös alueen hirvieläinkantojen tila suhteessa karhukantaan.

3.2 Alueelliset rajoitukset

Asetuksessa ei aseteta alueellisia rajoituksia kannanhoidolliseen metsästykseseen muutoin kuin poronhoitoalueella. Alueellinen rajoitus perustuu metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista annetun valtioneuvoston asetuksen (452/2013) 8 pykälän 2 momenttiin, jonka mukaan karhun poronhoitoalueella tapahtuvaa metsästystä varten maa- ja metsätalousministeriö määrää erikseen kiintiöt itäiselle poronhoitoalueelle sekä läntiselle poronhoitoalueelle. Hoitosuunnitelmien toimenpiteiden toteuttamiseksi metsästyksellä pyritään edelleen vähentämään karhun aiheuttamia vahinkoja erityisesti poronhoitoalueella. Kannanhoidollisella metsästyksellä on tarkoitus rajoittaa kannan kasvuvauhtia. Sosiaalisen kestävyuden kannalta karhu on haastava suuren kokonsa ja sen myötä aiheuttamansa pelon ja turvattomuuden tunteen kautta. Karhun kohdalla ihmiset kokevat

¹⁴ Kojola & Heikkinen 2015: Karhuja Venäjältä. – *Metsästäjä* 64 (4): 50-51.
http://www.lehtiluukku.fi/lehti/metsastaja/_read/4-2015/83475.html

omistajuutta aivan toisella tavalla kuin muiden suurpetojen osalta. Karhu on myös merkittävä saalis, ja sen metsästykseen liittyy vuosisataisia perinteitä. Karhun alueellinen ja paikallinen omistajuus näkyy tilanteessa, jossa vakiintuneen kannan alueella ei ole haluttu käyttää kaikkia mahdollisia kannanhoidollisia poikkeuslupia.¹⁵

Karhun aiheuttamia sosiaalisia vaikutuksia on kuvattu Ruralia-instituutin julkaisussa Kansalaisten karhukannat¹⁶, jossa kuvataan painotetusti karhukannan ydinalueilta mutta myös muualta maasta kerätty noin tuhannen ihmisen näkemyksiin ja kannanottoihin perustuva aineisto.

317.3 Erityistä

Suurin sallittu saalismäärä ei ole määrä, joka tulisi saavuttaa, vaan se asettaa Suomen riistakeskuksen lupaharkinnalle poikkeuslupien nojalla saaliiksi saatavien karhujen määrää koskevan rajoituksen. Suomen riistakeskuksen tulee tapauskohtaisesti ennen päätöksen tekemistä harkita vielä erikseen, onko muuta tyydyttävää ratkaisua ja haittaako metsästys suotuisan suojelutason säilyttämistä. Harkintavaltaa rajaavat myös luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivissä 92/43/ETY, jäljempänä luontodirektiivi, mainitut myöntämisperusteet ja niiden tulkintasisältö, joka on muotoutunut Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisujen sekä luontodirektiivin tiukkaa suojelua koskevan ohjeasiakirjan¹⁷ kautta.

Suomen riistakeskuksen tulee myös poikkeuslupa-asetuksen mukaisesti selvittää metsästyslain 41 a §:n 1 momentin 1–3 kohdan tapauksessa poikkeuslupan (ns. vahinkoperusteiset poikkeusluvut) kohteena olevan riistaeläimen kanta alueella, yksilön käyttäytyminen haetulla alueella, mahdolliset viranomaisten saamat ilmoitukset ja toimenpiteet ongelmista sekä toimenpiteet, jotka poikkeuslupan sijasta voitaisiin toteuttaa. Tämä Suomen riistakeskuksen täytyy todentaa erikseen jokaisen lupahakemuksen kohdalla sekä lisäksi dokumentoida tarkasti poikkeuslupapäätökseen kaikki luontodirektiivin 16 artiklan 3 kohdassa mainitut yksityiskohtaiset muotovaatimukset, jotta luontodirektiivin jäsenvaltioille asettamat velvoitteet raportoinnista voidaan täyttää.

Asetuksessa ei kuitenkaan rajoiteta metsästyslain 41 a §:n 1 momentin mukaisten vahinkoperusteisten poikkeuslupien myöntämistä, vaan asetus koskee vain ns. kannanhoidollista metsästystä ja poronhoitoalueen ns. keskeytysmetsästykseen mitoitusta. Vahinkoperusteisia lupia ei ole viime vuosina haettu kuin muutamia erittäin merkittäviä porovahinkoja ja erittäin merkittäviä mehiläisvahinkoja aiheuttaneille karhuille. Vahinkoperusteisia lupia arvioidaan edelleen haettavan ja käytettävän niin vähän, ettei tätä ole tarpeen asetuksella erikseen säännellä. Lupia tulee voida myöntää aina, mikäli kriteerit täyttyvät. Myönnetty vahinkoperusteiset luvat eivät vähennä kannanhoidollisten lupien määrää.

Aiemmin Suomen riistakeskus pystyi myöntämään poikkeuslupan vain suurpedon tappamiseksi tai pyydystämiseksi ja vain poliisilla oli oikeus karkottaa riistaeläin. Metsästyslain 41 § muutoksen jäl-

¹⁵ Pohja-Mykrä Mari & Kurki Sami: Kansallisen suurpetopolitiikan kehittämisarviointi. Ruralia-instituutti. Helsingin yliopisto 2013.

¹⁶ http://www.mmm.fi/attachments/kalariistajaporot/6M0TSvCqZ/Suurpetopolitiikan_kehittamisarviointi.pdf

¹⁶ <http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Julkaisuja6.pdf>

¹⁷ http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/guidance/index_en.htm

keen 1.8.2017 Suomen riistakeskuksella on toimivalta myöntää poikkeuslupa myös suurpedon häirintään.

Selvyydeksi todettakoon vielä, että vahinkoperusteisten lupien lisäksi myöskään metsästyslain 41 a §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisia lupia ei ole kuitenkaan tarkoitus lukea 1 §:ssä säädettyyn suurimpaan saalismäärään. Vaikka asetuksella tarkoitettaneen otsikon mukaisesti poikkeusluvilla sallittavaa *metsästystä*, myönnetään myös tutkimusperusteiset luvat 41 a §:n perusteella. Lähtökohtaisesti tutkimusluvilla pyydetty eläin lähes poikkeuksetta kuitenkin vapautetaan merkitsemisen tai GSM/GPS-pannan asettamisen jälkeen elävänä takaisin luontoon, joten niitä ei ole syytä vähentää poikkeusluvilla metsästettävien yksilöiden enimmäismäärästä.

4 Esityksen vaikutukset

Komissio on tilannut raportin LCIE:ltä (the Large Carnivore Initiative for Europe) suurpetojen kannanhallintaa koskevista parhaista käytännöistä. Komissio myös suosittelee jäsenvaltioille raportin sisältämiä ohjeita¹⁸. Vaikka tämä asiakirja ei ole velvoittava, myös se sisältää luontodirektiivin tulkitsemisen kannalta relevantteja seikkoja. LCIE:n asiakirjassa nostetaan karhun ja myös muiden suurpetojen metsästyksen osalta relevantteja hyötyjä.

Raportissa¹⁹ LCIE uskoo, että se suurpetojen metsästys voi olla yhteensopivaa niiden suojelun kanssa monilla alueilla ja tilanteissa. LCIE toteaa, että on tärkeää muistaa, että suurpetojen suojelu ei välttämättä tarkoita tiukkaa suojelua.

LCIE:n mukaan suurpetojen metsästyksen mahdolliset hyödyt ovat seuraavat: (1) Antaa pitkien perinteiden säilyä maaseutualueilla, joilla esiintyy suuria suurpetoja. (2) Lisää suurpetojen läsnäolosta seuraavaa sietokykyä metsästäjien keskuudessa, jos he voivat pitää niitä arvostettuina riista-eläiminä tai tulonlähteenä enemmän kuin kilpailijoina. (3) Lisää vaikutusmahdollisuuksia paikallisille ihmisten keskuudessa, joiden on elettävä samoilla alueilla kuin suurpedot. (4) Säilyttää suurpetojen tiheyden sillä tasolla, että vahingot tuotantoeläimille ja luonnonvaraiselle riistalle pysyy hyväksyttävänä. Lisäksi metsästäjät voivat auttaa tiettyjen yksilöiden poistossa, esimerkiksi niiden, jotka erikoistuvat karjan tappamiseen. (5) Auttaa ylläpitämään suurpetojen arkuutta, mikä vähentää mahdollisia konflikteja. (6) Mahdollisesti tarjoaa mahdollisuuden myydä näiden lajien metsästystä ja saada näin tuloja maaseutualueille. (7) Alueilla, jonne suurpedot ovat palaamassa, se voi lisätä pitkäaikaista hyväksyntää, jos kantojen kasvunopeus hidastuu. (8) LCIE vastustaa voimakkaasti salametsästystä kaikissa olosuhteissa ja ymmärtää, että se on suuri uhka suurpetokantojen selviytymiselle monilla alueilla. LCIE uskoo kuitenkin, että laillisen metsästyksen salliminen auttaa vähentämään salametsästystä, jos paikalliset ihmiset kokevat olevansa mukana lajien hallintaprosessissa. (9) Metsästyksen mahdollistavan populaation saavuttaminen voi olla vertailuarvo suojelun tai palautussuunnitelman onnistumiselle - tämä osoittaa myös suojelusuunnitelman joustavuuden eri sidosryhmille.

¹⁸ Note to the Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores, 1.7.2008,

http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/carnivores/pdf/guidelines_for_population_level_management_ec_note.pdf

¹⁹http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/carnivores/pdf/guidelines_for_population_level_management.pdf sivu 71.

Maa- ja metsätalousministeriö tavoittelee useita edellä mainittuja hyötyjä tällä asetuksella purkamalla karhukannasta johtuvaa painetta ottamalla ekologiset, taloudelliset ja sosiaaliset tekijät tasavertaisina huomioon niin tavoiteasettelussa kuin toiminnassakin, koska nämä kolme näkökulmaa ovat selkeässä riippuvuussuhteessa toisiinsa. Suomen karhukanta on kuitenkin niin suurella tasolla, että vain vahinkoa tai turvallisuusuhkaa aiheuttavien tiettyjen yksilöiden poistamisella voitaisiin hallita kasvavan karhukannan taloudellisia, sosiaalisia tai ekologisia ongelmia. Tämän johdosta Suomessa on säädelty menestyksekkäästi karhukantaa luontodirektiivin sallimalla ns. kannanhoidollisella metsästyksellä. Tämän luontodirektiivin 16.1.e –alakohdan päämäärä ei voi lähtökohtaisesti olla sama kuin luontodirektiivin 16 artiklan 1 a-d alakohdilla²⁰. Kannanhoidollisella karhunmetsästyksellä pyritään pääasiassa:

- Ylläpitämään karhun ihmisarkuutta, mikä vähentää mahdollisia konflikteja.
- Rajoittamaan kannan kasvunopeutta alueilla, jonne karhu vasta palaamassa tai jossa karhukanta on ollut harva, jotta voidaan varmistaa lajiin sopeutuminen ja siten sen hyväksyttyvyys.
- Säilyttämään karhujen tiheys sillä tasolla, että haitat ja vahingot ihmistoiminnoille, tuotantoeläimille ja luonnonvaraiselle riistalle pysyvät sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti hyväksyttävänä.

Edellä mainittujen lisäksi varmistetaan karhukannan hoitosuunnitelman toimenpiteiden onnistuminen; parannetaan metsästäjien sopeutumista karhun läsnäoloon ja ravinnonkäyttöön; ja lisätään paikallisten ihmisten vaikutusmahdollisuuksia karhun läsnäolosta seuraavien ongelmien (esimerkiksi tiheän karhukannan aiheuttamat pelkotilat marjastuksessa ja sienestyksessä) ratkaisemiseksi.

Asetuksella rajoitetaan karhun metsästystä niin, että karhuja esiintyy tasaisemmin sopivissa elinympäristöissä koko maassa. Suomen karhukanta ei ole tasaisesti jakautunut, vaan karhujen esiintymisessä on selkeitä painopistealueita. Tasaisesti jakautunutta karhukantaa ei ole syytäkään tavoitella, koska eri puolilla Suomea on karhukannan hoidossa otettava huomioon kullekin alueelle tyypilliset olosuhteet, ihmistoiminta ja elinkeinot.

Tämä tarkoittaa käytännössä nykyistä tasaisempaa karhukannan levinneisyyttä, jolloin millekään alueelle ei aiheudu kohtuutonta painetta ylitiheän karhukannan johdosta. Tasaisempi levinneisyys toteutuu synnyinsijoiltaan lähtevien yksilöiden levittäytyessä uusille alueille, kun levittäytyminen mahdollistetaan kannanhoidollisin toimenpitein. Kannanhoidollisella metsästyksellä pyritään säätelemään karhukannan kasvua ja vähennetään karhujen aiheuttamia vahinkoja ja konflikteja.

Karhun aiheuttamista vahingoista suurin osa aiheutuu porotaloudelle poronhoitoalueella. Karhun tappamia poroja ilmoitettiin löydetyksi vuonna 2020 huomattavasti enemmän kuin edellisenä, yh-

²⁰ EU tuomioistuimen ratkaisun C-674/17 kohdan 37 mukaan: Luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohtaan perustuvan poikkeuksen päämäärä ei näin ollen voi lähtökohtaisesti olla sama kuin 16 artiklan 1 kohdan a–d alakohtaan perustuvien poikkeusten päämäärät, minkä vuoksi ensin mainittua säännöstä voidaan käyttää perusteena poikkeuksen hyväksymiselle vain sellaisissa tapauksissa, joissa jälkimmäiset säännökset eivät ole merkityksellisiä.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=218935&pageIndex=0&doclang=FI&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1815652>

teensä 888 (654) kappaletta, mikä vastaa laskennallisesti arviolta 1 530 000 euron (1 121 000) korvaussummaa. Määrä on edelleen suuri, mutta koko porovahinkokertymästä karhun aiheuttamat porovahingot ovat kuitenkin noin 15%.

Vuonna 2020 karhut aiheuttivat 245 kpl (175) riistavahinkolain (105/2009) nojalla korvattavia kotieläinvahinkotapauksia yhteensä noin 212 000 euron (182 000€) arvosta, josta mehiläisvahinkotapauksia oli 127 kpl (105), arvoltaan yhteensä noin 167 000 euroa (142 000), lammasvahinkotapauksia 25 kpl (62), arvoltaan yhteensä noin 43 000 euroa (27 000). Maatalousvahinkotapauksia karhut aiheuttivat 148 kpl (170), arvoltaan 122 000 euroa (98 000). Yhteensä karhun aiheuttamat vahingot kotieläimille, viljelyksille ja mehiläistaloudelle olivat noin 310 000 euroa (280 000). Tässä kasvua edellisvuoteen tuli noin 30 000 euroa. Tavoitteena on, että esityksen mukaisella metsästyksen rajoittamisella karhukanta koko maan mittakaavassa säilyy elinvoimaisena, karhun läsnäolosta aiheutuvat haitat minimoidaan ja karhukanta pidetään ihmisarkana.

		Susi	Karhu	Ilves	Ahma	Tunnistamaton	Yhteensä
2019	Nauta	12	2	0	2	0	16
	Hevonen	0	1	0	0	0	1
	Muut kotieläinvahingot	1	0	1	0	0	2
	Poro	654	651	438	2130	99	3972
	Poro (vasahävikki)	ei haettu	erikseen				
2020	Koira	54	0	5	2	1	62
	Lammas	323	123	37	8	0	491
	Nauta	6	3	0	0	1	10
	Hevonen	1	0		0	0	1
	Muut kotieläinvahingot	3	1	7	0	0	11
	Poro	736	888	709	3434	212	5979
	Poro (vasahävikki)	ei haettu	erikseen				

Taulukko 3. Karhun aiheuttamat vahingot lukumäärinä 2019-2020. Lähde: Riistavahinkorekisteri.

Karhut ovat aiheuttaneet paikoin suuria tappioita mehiläistarhauselinkeinoille. Karhut ovat myös paikoin aiheuttaneet jonkin asteisen työturvallisuusrisikin ja ainakin pelkoa mehiläistarhoilla työskenteleville henkilöille sekä tarhan läheisyydessä asuville ihmisille. Mehiläistarhojen suojaaminen sähköaidoin on yleensä välttämätöntä etenkin tiheän karhukannan alueilla. Useimmiten aita oikein asennettuna ja säännöllisesti huollettuna poistaa karhun karkottamisen tai poistamisen tarpeen. Yksi aitapaketti aurinkokennolla maksaa noin 300 euroa. Aita on siis erittäin kustannusvastaava suojauskeino, joten tätä keinoa tuetaan valtion varoista vuosittain n. 50-80 000 eurolla. Tarhaajat voivat tilata niitä suoraan aitapaketteja tarjoavalta yritykseltä Suomen riistakeskuksen ohjeistuksen mukaisesti. Mehiläistarhojen sähköaitasuojausta on syytä jatkaa, koska menetelmä on toimiva ja erittäin kustannustehokas. Lisäksi aitojen rakentamista on syytä ohjata tiedotuksen ja neuvonnan avulla todennäköisille vahinkoalueille. Karhut ovat levittäytyneet koko Suomen alueelle ja ovat tehneet huomattavia vahinkoja mehiläistarhaajille Etelä- ja Keski-Suomessa, missä mehiläistarhaus on yleistä. Tästä johtuen suojauksen tarve on lisääntynyt huomattavasti.

Keskeiseksi keinoksi suurpetojen aiheuttamien vahinkojen vähentämiseksi nousee näin ollen ennaltaehkäisy. Myös lammas- ja muita kotieläintiloja voidaan suojata suurpetosähköaidoilla, joilla saadaan monivuotinen suoja toistuville tai mahdollisille vahinkokohteille. Karhut kuitenkin saatta-

vat aiheuttaa mehiläistarhoille ja kotieläintiloille paljon ylimääräistä työtä, jota ei korvata riistavahinkolain nojalla.

Kannanhoidollinen metsästys voi vähentää mehiläistarhojen ja kotieläintilojen vahinkoja, mikäli metsästys kohdennetaan tai kohdentuu vahinkoa aiheuttaviin yksilöihin. On kuitenkin huomattava, että vaikka edellytykset vahinkoperusteisen tai kannanhoidollisen poikkeusluvan myöntämiselle täyttyisivät, mehiläispesien tai kotieläintilan omistajalla luvanhakijana on lisäksi oltava metsästys-oikeus alueella, jossa karhu olisi tarkoitus tappaa. Usein metsästys-oikeus on kuitenkin muilla kuin mehiläistarhaajalla tai kotieläintilan pitäjällä. Vahinkoyksilöiden poistaminen saattaakin edellyttää vahingonkäräjiltä yhteistoimintaa alueen luvanhakijana toimivan metsästysseuran tai metsästysseurojen puolesta yhteislupaa hakevan henkilön kanssa.

Metsästyslakiin on säädetty uusi 34 a § ravintohoukuttimesta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan alueellisesti kieltää riistaeläinten tarkoituksellinen houkuttelu haaska tai muuta ihmisen perustamaa eläinperäiseen ravintoon tai hajuun perustuvaa houkutinta sekä ihmisten ja kotieläinten ravinnoksi tarkoitettuja elintarvikejalosteita hyväksi käyttäen 1 päivän kesäkuuta ja 9 päivän syyskuuta välisenä aikana, jos se on tarpeen 33 §:n 2 momentin 3 kohdassa säädetyn kiellon valvonnan tehostamiseksi. Kielto ei kuitenkaan voi koskea pyyntivälineenä käytetyn loukun tai rautojen suojuksen sisällä käytettäviä syöttejä ketun, mäyrän, hillerin, näädän, supikoiran ja minkin metsästyksessä eikä se koske myöskään yritystä, jonka kaupparekisteriin ilmoitetun toiminnan laatu tai toimiala on luontokuvaus- ja katselutoiminta. Ravintohoukuttimen sijaintipaikassa on kuitenkin oltava tiedot ravintohoukuttimen ylläpitäjästä yhteystietoineen ja paikasta, jossa kuluttajaturvallisuuslain mukainen turvallisuusasiakirja on nähtävissä. Ravintohoukuttimesta on myös tehtävä ilmoitus paikkatietoineen Suomen riistakeskukselle. Tämä metsästyslain pykälä tuli voimaan 1.1.2018. Ravintohoukuttimien käytön rajoittamisen voidaan arvioida jatkossa vähentävän tietyillä alueilla merkittävästi ihmisen luontoon kuljettamia eläinten ruhoja tai muita ravintohoukuttimia. Valtioneuvoston asetusta alueellisista rajoituksista ei ole kuitenkaan vielä annettu.

Metsästyslain 41 § muutettiin siten, että Suomen riistakeskus sai 1.8.2017 alkaen toimivallan myöntää poikkeusluvan suurpedon häirintään. Aiemman säännöksen mukaan Suomen riistakeskus pystyi myöntämään poikkeusluvan vain suurpedon tappamiseksi tai pyydystämiseksi ja vain poliisilla oli oikeus karkottaa riistaeläin. Poikkeuslupa häirintään soveltuu tilanteisiin, joissa ei ole välitön tilanne päällä.

On myös tuotu esiin, että karjan laiduntamisvelvoitteen täyttäminen ei aina onnistu petoalueilla ja että yksittäisten tilojen kohdalla tilanne voi muodostua kohtuuttomaksi. Karhut ovat häirinneet eräillä alueilla eläinten hyvinvoinnin tuen laidunnus-lisäehdon toteutusta. Näissä tapauksissa on kysytty lisäehdon vaihtomahdollisuutta. Suurpetotilanteen muutosta voidaan pitää sellaisena olosuhdemuutoksena, jossa lisäehto voidaan vaihtaa. Suurpetoasiantuntijan lausunto on tarpeen, jotta tiedetään, miten petotilanne on kehittynyt paikallisesti viljelijän sitoumuskauden aikana. Lisäehdon vaihtamisessa ja siitä luopumisesta on otettava huomioon EHT VnA 16 §:n periaatteet. Lisäehdon takaisinperintä voisi tulla kyseeseen vain silloin, jos tila voisi vaihtaa tilalle sopivaan toiseen lisäehtoon, mutta ei vaihda.

Voimakkainta karhukannan verotus olisi yhä hoitosuunnitelman mukaisesti poronhoitoalueella, missä metsästyksellä pyritään edelleen vähentämään karhun aiheuttamia vahinkoja porotaloudel-

le. Poronhoitoalueella suurimman sallitun saalismäärän avulla arvioidaan mahdollistettavan karhun porotaloudelle aiheuttamien vahinkojen vähentäminen ja karhukannan harventaminen paikallisesti kannan pitämiseksi hoitosuunnitelman tavoitteiden mukaisena. Muun Suomen alueella asetus mahdollistaa Suomen riistakeskukselle varsin hyvät toimintamahdollisuudet tihentymien ja konfliktien hoitamiseen. Mahdollistamalla kannanhoidollista metsästystä asutuksen läheisyydessä liikkuviin karhuihin lisätään niiden ihmisarkuutta ja siten vähennetään karhujen aiheuttamien konfliktien määrää. Vaikutus riippuu kuitenkin saaliin koostumuksesta.

Kannanhoidollinen metsästys mahdollistetaan viime vuoden tapaan koko Suomen alueella. Linjaus antaa paremmat mahdollisuudet puuttua mm. mehiläisvahinkoihin erityisesti läntisen Suomen alueella. Alueilla, joilla ei välttämättä ole havaittu vielä montaa pentuetta, metsästys kohdistuu todennäköisemmin nuoriin uroksiin. Metsästyksen sallimisella arvioidaan olevan positiivinen vaikutus paitsi petoyhdysmiesverkoston toimivuuteen myös paikallisten ihmisten suhtautumiseen karhun levittäytymiseen läntisen Suomen alueelle. Tutkimuksin on osoitettu, että karhuja tulee yhä enemmän Venäjältä, missä kannantiheys on suurempi kuin Suomessa. Tämän seurauksena karhujen geneettinen monimuotoisuus on lisääntynyt Etelä- ja Keski-Suomessa²¹. Onkin hyvin todennäköistä, että suunnitelmallinen karhukannan hoito metsästyksellisin keinoin on lisännyt lajin geneettistä monimuotoisuutta Suomessa. Asetus luo edellytykset karhukannan suojelulle ja mahdollistaa karhukannan säätelyn niin, että alueellista vahinko- ja tiheyskehitystä on mahdollista kontrolloida metsästettävien karhujen enimmäismäärien puitteissa.

Poikkeuslupaa ei voida myöntää luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan nojalla, jos poikkeamisella tavoiteltu päämäärä voidaan saavuttaa jollakin muulla tyydyttävällä ratkaisulla. Poikkeaminen on siis mahdollista vain, jos sellaista vaihtoehtoista toimenpidettä ei ole, jonka avulla tavoiteltu päämäärä voidaan saavuttaa tyydyttävällä tavalla ja niin, että direktiivissä säädettyjä kieltoja noudatetaan. Kannanhoidollinen metsästys on ainoa keino saavuttaa edellä mainitut päämäärät. Yksittäisten vahinkoa tai turvallisuusuhkaa aiheuttavien karhujen poistamisella ei voida mm. ylläpitää karhujen ihmisarkuutta, rajoittaa karhukannan kasvua (n. 16%/vuodessa) tai vähentää karhukannan tiheyttä. Lisäksi EU –tuomioistuimen ja KHO:n ratkaisukäytännön perusteella vahinkoa aiheuttavan yksilö on pystyttävä identifioimaan, joten valikointi on lähes mahdotonta lumettomana aikana tiheästä karhukannasta.

Muu tyydyttävä ratkaisu olisi muuttaa luontodirektiivin liitteitä luontodirektiivin 19 artiklan mukaisessa menettelyssä siten, että karhu siirrettäisiin Suomen populaation osalta liitteestä IV liitteeseen V. Tämä ei ole kuitenkaan kansallisesti tehtävissä, vaikka perusteita muutokselle olisi runsaasti. Karhu ei ole enää uhanalainen, vaarassa tai harvinainen eikä edes paikallinen mitä edellytetään yhteisön tärkeinä pitämiltä lajeilta luontodirektiivin 1 artiklan g kohdassa. Karhun statuksen muuttaminen tiukasti suojellusta lajista (liite IV²²) lähtökohtaisesti metsästettäväksi lajiksi (liite V²³) voisi tapahtua vain komission ehdotuksesta ja neuvoston vahvistamana yksimielisesti. Luonto- ja lintudirektiivin Fitness Check –raporttia seuranneessa arviossa²⁴ on todettu, että vähälukuisten

²¹ Snorre B. Hagen, Alexander Kopatz, Jouni Aspi, Ilpo Kojola, Hans Geir Eiken: Evidence of rapid change in genetic structure and diversity during range expansion in a recovering large terrestrial carnivore. 2015.

<http://rsps.royalsocietypublishing.org/content/282/1807/20150092>

²² lajit, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua

²³ lajit, joiden ottaminen luonnosta ja hyväksikäyttö voi vaatia hyödyntämisen sääntelyä

²⁴ https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/docs/nature_fitness_check.pdf

lajien nykyinen listaamista tiukasti suojeltujen lajien joukkoon on kyseenalaistettu sillä perusteella, että nämä lajit ovat laajentaneet levinneisyysaluettaan ja ovat runsaampia kuin direktiiviä annettaessa (esim. susi) tai ovat riittävän runsaita tietyssä jäsenvaltiossa alhaisemman suojelutason perustelemiseksi (esim. jotkut hanhilajit). Komissio on selvästi²⁵ todennut, ettei se aio muuttaa liitteitä, koska se voisi johtaa arvaamattomiin seurauksiin. Raportin perusteella etenkin suojelujärjestöt ovat argumentoineet, että direktiivien käytettävissä olevat poikkeukset tarjoavat riittävät joustot jo nykyisellään, joilla voidaan näiden lajien suojelu ja ihmisen toiminnat yhteen sovittaa.

5 Asian valmistelu

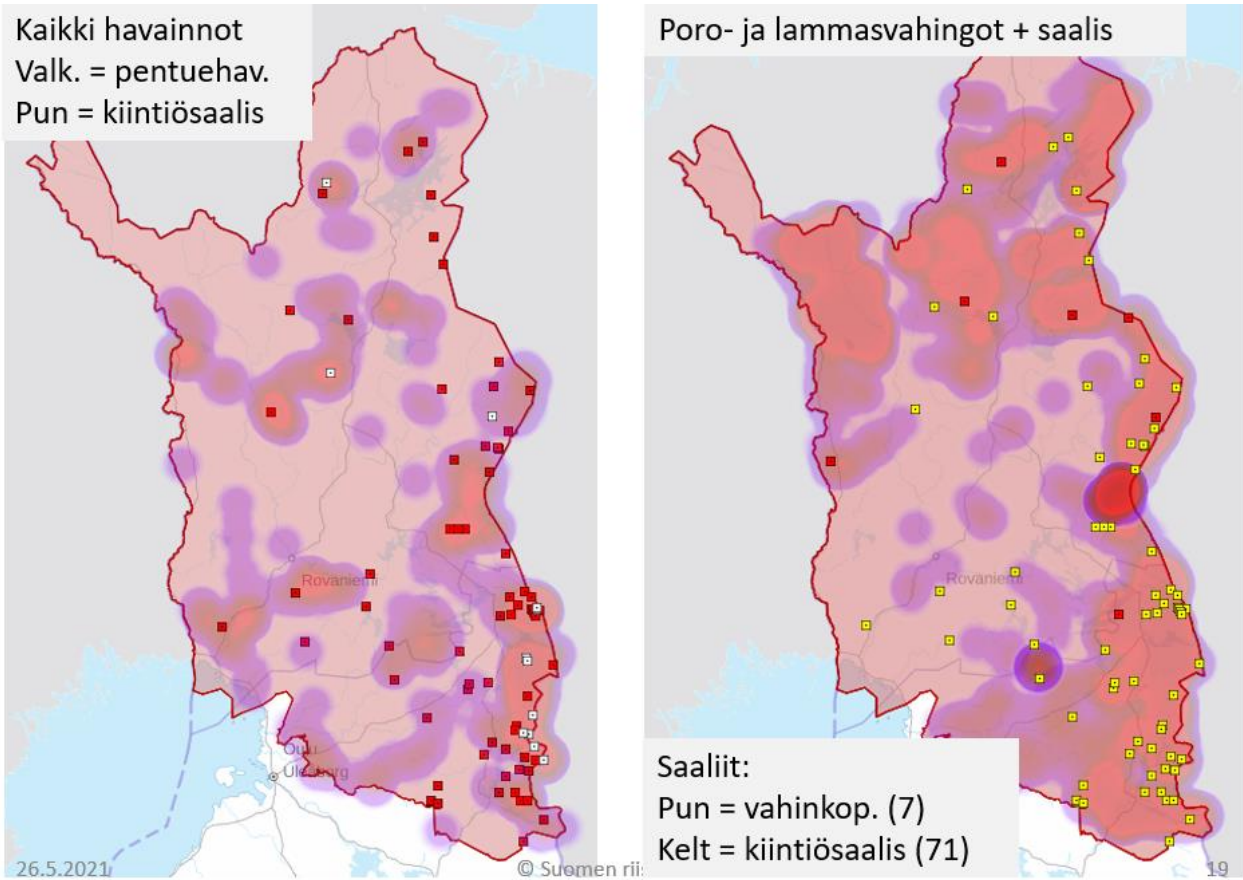
Maa- ja metsätalousministeriössä on valmisteltu virkatyönä ehdotus maa- ja metsätalousministeriön asetukseksi poikkeusluvilla tai alueellisen kiintiön perusteella sallittavasta karhun metsästyksestä metsästysvuonna 2021–2022. Siinä asetetaan suurin sallittu saalismäärä ja rajataan alue, jolla poikkeuslupaharkintaa voidaan Suomen riistakeskuksen toimesta tehdä tai alueellista kiintiötä käyttää.

Lausuntoja asetusluonnoksesta annettiin yhteensä 12. Useimmissa lausunnoissa pidettiin poronhoitoalueen ulkopuolista kiintiötä perusteltuna ja tarpeellisena tilanteessa, jossa karhupopulaatiota täydentävä tulomuutto Venäjältä on vahvistanut Suomen karhukannan geneettistä monimuotoisuutta ja Suomen karhukanta on jatkanut kasvuaan. Poronhoitoalueen osalta lausunnoissa esitettiin sekä kiintiön pienentämistä että kasvattamista. Erityisesti poroelinkeinoon puolelta esitettiin korkeampaa verotusta.

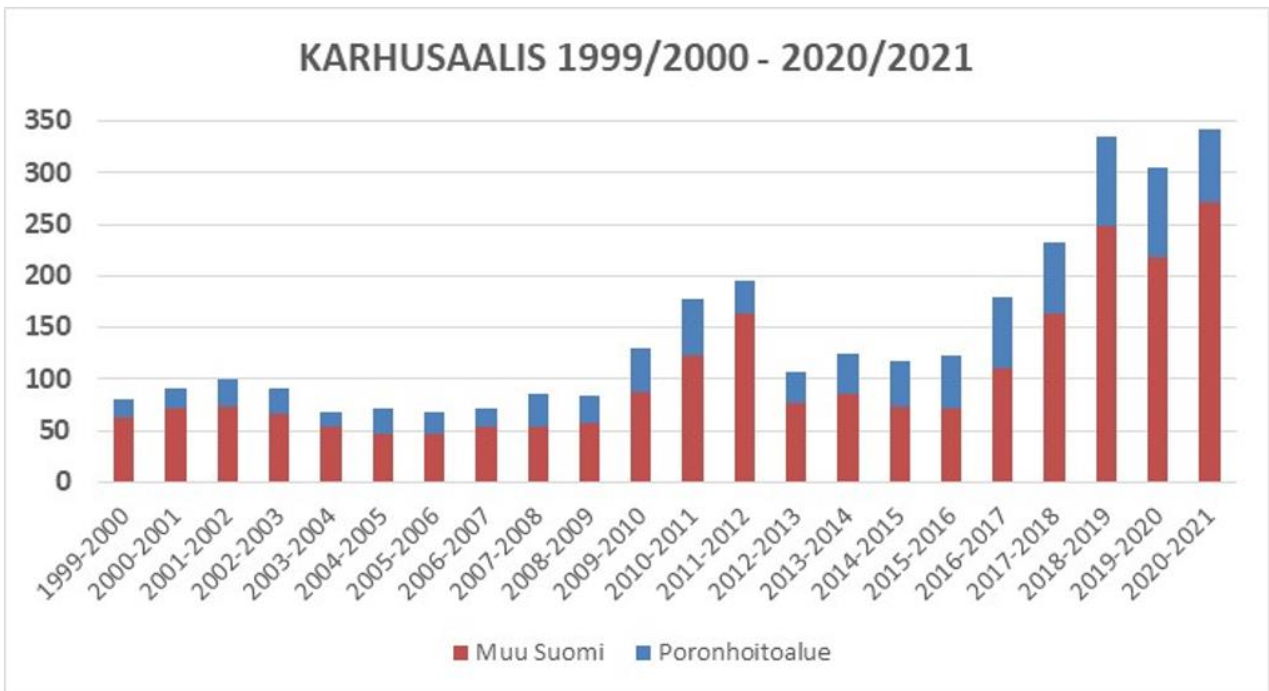
Lausuntoyhteenveto on tämän muistion liitteessä.

²⁵ https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/docs/nature_fitness_check.pdf s. 61-63 6.3.2. Katso alaviite 8.

Liite 1

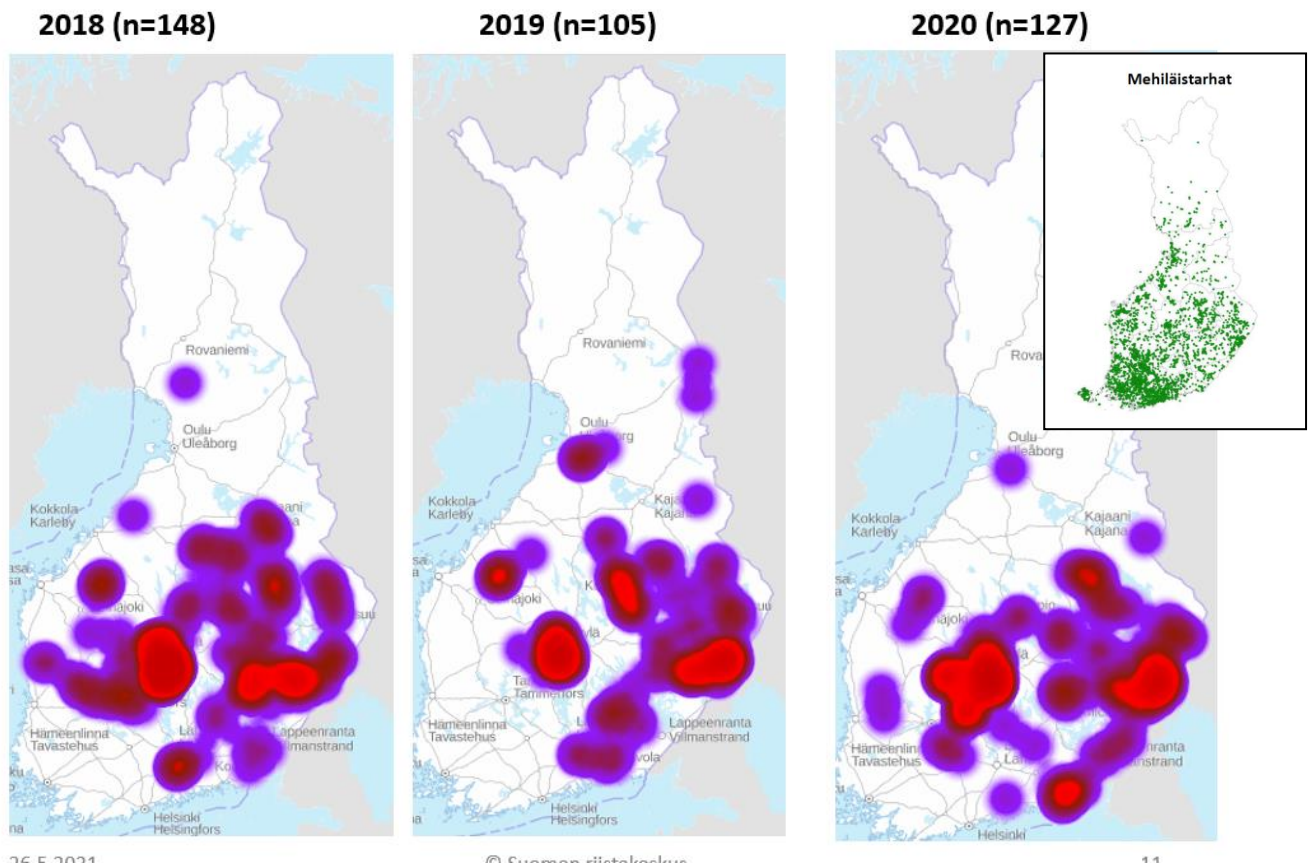

Kuva 3. Karhun aiheuttamat poro- ja lammasvahingot (lämpökartta) poronhoitoalueella 2020 ja havainnot sekä saalis (pisteet). Löydettyjä poroja riistavahinkorekisterin mukaan oli 888 kappaletta. Lähde. Suomen riistakeskus.

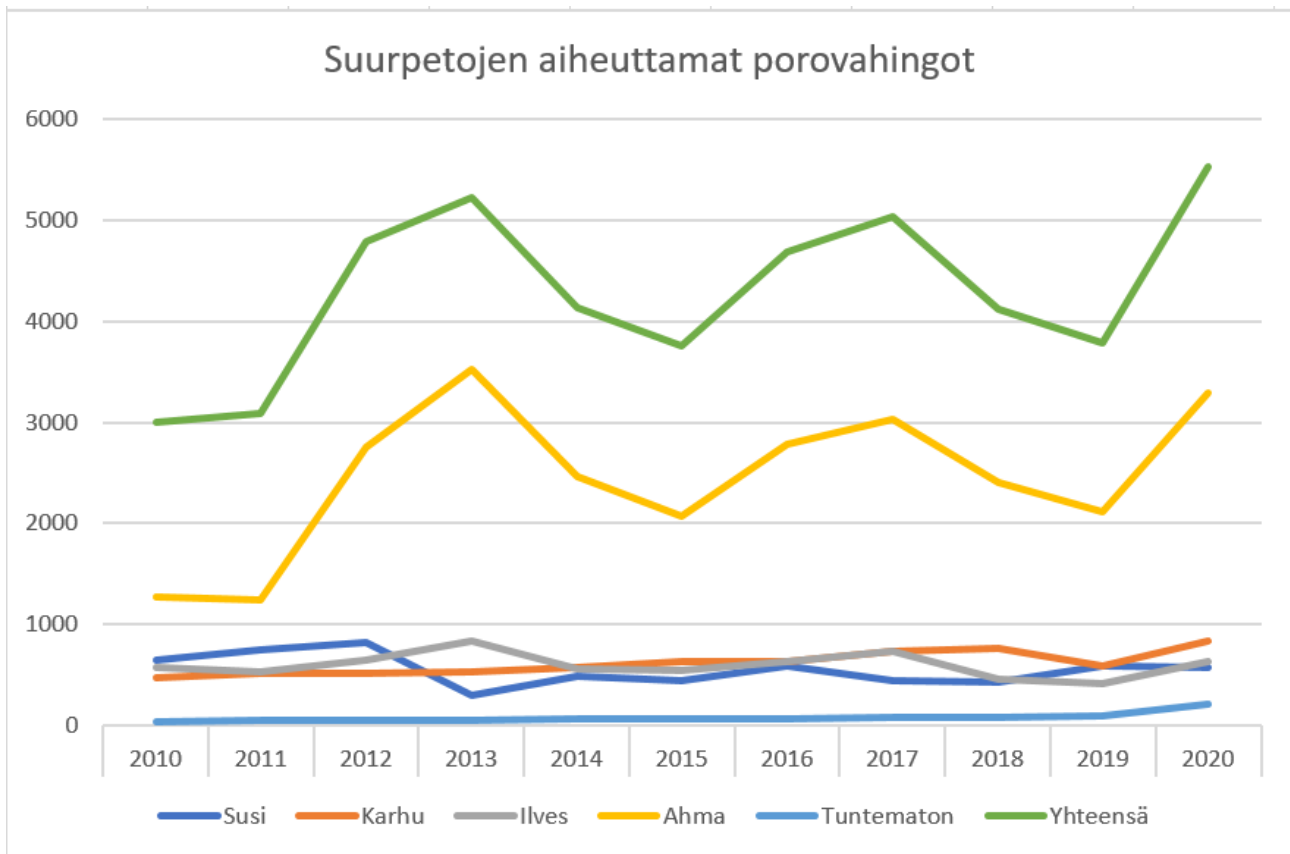

Kuva 4. Karhusaalis 1999-2021. Lähde. Suomen riistakeskus

Mehiläisvahingot: lämpökartta

Kuva 5. Karhun aiheuttamien mehiläisvahinkojen sijoittuminen 2018-2020 lämpökarttana.

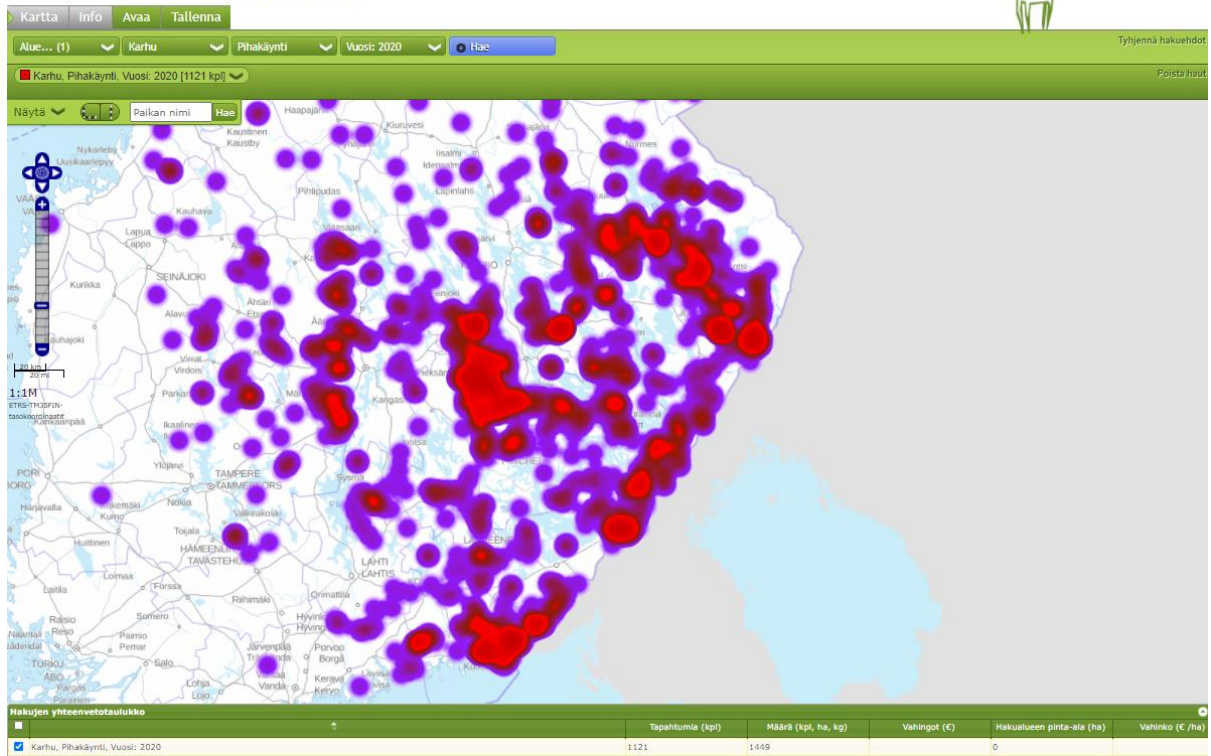

Kuva 6. Karhun aiheuttamat porovahingot suhteessa muihin suurpetoihin. Lähde: Suomen riistakeskus

Riistavahinkorekisteri

ANNA PALAUTETTA

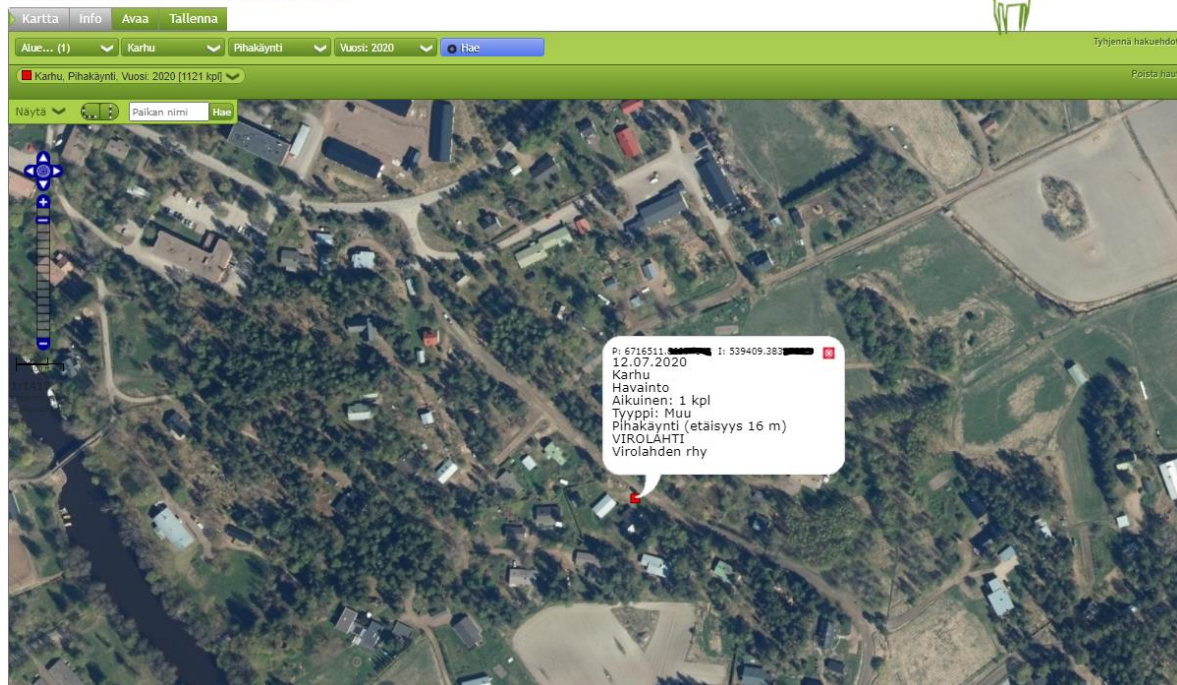

Kuva 7. Karhuja havaittiin 100 metriä lähempänä asuttua rakennusta vuonna 2020 yli 1100 kertaa.

Riistavahinkorekisteri

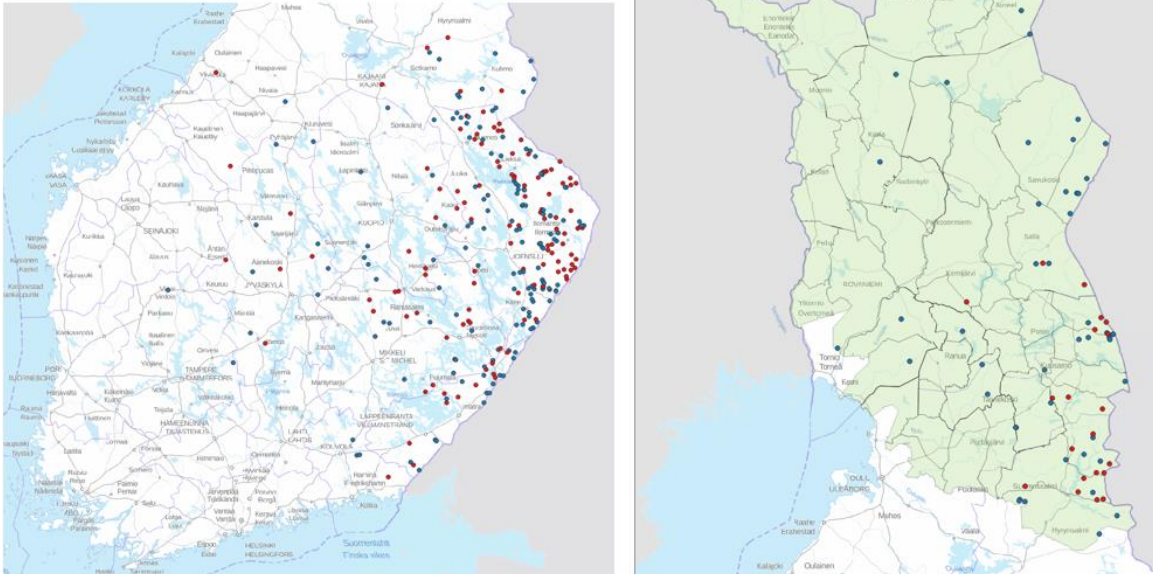

ANNA PALAUTETTA

Kuva 8. Esimerkki karhun pihahavainnosta Vironlahdelta.

Metsästys 2020

Kuva 9. Karhusaaliin sijoittuminen metsästysvuonna 2020-2021. Urokset sinisellä (n=151) ja naarat punaisella (n=120). Lähde. Suomen riistakeskus.

Liite 2

Lausuntoyhteenveto maa- ja metsätalousministeriön asetuksesta karhukiintiöksi vuodelle 2021-2022. Lausunnoista on pyritty poimimaan olennaisimmat näkemykset. Lausunnot kokonaisuudessaan on saatavissa maa- ja metsätalousministeriön kirjaamosta.

Lausunnon antaja	Palaute	Toimenpide/kommentti
Saamelaiskäräjät	Saamelaiskäräjät esittää, että poronhoitoalueen karhukiintiöitä nostetaan, eikä kaikkia kohdennettäisi vain Etelä-Suomeen. Saamelaiskäräjät esittää, että itäisen poronhoitoalueen kiintiöksi määrätään 80 yksilöä ja läntisen alueen kiintiöksi 30 yksilöä.	
Metsähallitus	Ei lausuttavaa	
Luonnonvarakeskus	Asetuksessa suurimmaksi sallituksi saalismääräksi esitetään koko maan osalta 457. Määrä on suurempi kuin suurin sallittu saalismäärä metsästysvuodelle 2020-2021, jolloin se oli 384 karhua. Karhujen arvioidun kokonaisyksilömäärän keskikohtaan (2735) suhteutettuna korkein sallittu saalismäärä merkitsisi verotusprosenttia 16,7. Poronhoitoalueella korkein	

	<p>sallittu saalismäärä (90) vastaisi verotusprosenttia 25,7, mikä on suurempi kuin Luken arvio poronhoitoalueen kestävästä metsästysverotuksesta (17 %). Poronhoitoalueen ulkopuolisen Suomen suurin sallittu saalismäärä olisi 367, mikä merkitsisi kantarviohaarukan keskikohtaan (2445) suhteutettuna verotusprosenttia 15,0. Osuus vastaa Luken arviota kestävästä verotusprosentista. Osuus on korkeampi kuin on tavallisesti arvioitu ekologisesti kestäväksi metsästysverotukseksi karhukannassa. Suomessa korkean metsästysverotuksen tehnee mahdolliseksi voimakas tulomuutto Venäjältä, mistä on saatu viitteet geneettisistä tutkimuksista.</p> <p>Esitetty korkein saalismäärä ja poronhoitoalueelle säädetty alueellinen pyyntikiintiö tähtäävät perustelumistion mukaan yhtäältä vahinkojen ja populaatiotiheyden alueellisten erojen vähentämiseen, toisaalta karhukannan säätely on yksi keino hoitaa karhun saaliinaan käyttämien muiden riistaeläinten, kuten vähälukuisen metsäpeuran kantoja.</p> <p>Toteutuvan metsästysverotuksen vaikutuksen arvioinnissa tulee olla useamman vuoden aikajänne ja tieto paitsi saalismäärästä, myös saaliin ikä- ja sukupuoli-rakenteesta. Luonnonvarakeskus pyrkii edelleen kehittämään pyynnin vaikutuksia ennustavaa matemaattista tarkastelua.</p>	
<p>Paliskuntain yhdistys</p>	<p>Lumutilanne ja ennen kaikkea lumen tulo vaikuttavat olennaisesti karhunmetsästyksen onnistumiseen. Mikäli lumi tulee maahan ennen pyyntikauden päättymistä, täyttyvät kiintiöt sekä läntisellä että itäisellä poronhoito-alueella nopeasti. Itäisen poronhoitoalueen kiintiömetsästys on vuosina 2014–2019 päättynyt kiintiön täyttymiseen reilusti ennen varsinaisen pyyntiajan loppua (31.10., kuva 3). Myös läntisen alueen kiintiö on täyttynyt ennen tätä. Läntisellä kiintiöalueella lumen aikainen tulo näkyy itäistä aluetta paremmin. Tämä kertoo osaltaan molempien alueiden karhukannan koosta ja sen leikkaamisen akuutista tarpeesta.</p> <p>Karhukanta on poronhoitoalueella vahva ja karhuilla on isoja pentueita. Poronhoitoalueen karhukannan arviointiin ja metsästyksen onnistumiseen liittyy erityisen paljon epävarmuustekijöitä ja muutokset vuosien välillä voivat olla suuria. Karhun suojelutaso on Suomessa suotuisa ja mahdollistaa poronhoitoalueen karhukannan pienentämisen. Tämän takia poronhoitoalueen kiintiöt tulee asettaa niin suuriksi, että kiintiöiden täyttyminen ei vaikeuta karhukannan koon kontrollointia porotalouden taloudellisten toimintaedellytysten turvaamiseksi.</p>	

	<p>Karhumäärän pienentäminen vähentää suoraan niin vahinkoja kuin myös valtion korvaustaakkaa. Karhun aiheuttamien todennettujen vahinkojen määrä on viime vuoteen saakka ollut laskussa, mikä osoittaa, että karhukannan pienentämisellä on ollut vaikutusta vahinkomääriin. Edellisvuosien suotuisaa vahinkokehitystä tulee tukea ja varmistaa vahinkojen määrän pienentyminen myös tulevina vuosina. Mikäli vahinkomäärät nousevat nykyisestä, eikä valtio ole varannut tarpeeksi määrärahoja vahinkojen korvaamiseen, tullaan taas tilanteeseen, jossa korvauksia ei voida maksaa vahingonkärsijöille täysimääräisesti.</p> <p>Paliskuntain yhdistys esittää alkavalle metsästyskaudelle vapaata karhunmetsästystä poronhoitoalueelle karhukannan leikkaamiseksi ja vahinkojen kohtuullistamiseksi. Vaihtoehtoisesti esitämme alkavan metsästyskauden karhukiintiöksi itäiselle poronhoitoalueelle 95 karhua ja läntiselle 35 karhua.</p>	
SLL	<p>Lausuntopyyntöissä esitetään metsästyskiintiön kasvattamista 73 yksilöllä, mitä Luonnonsuojeluliitto pitää liian suurena kannanarvion epävarmuuden takia. Poronhoitoalueen eteläpuolisen Suomen esitetty kiintiö 367 karhua (16,7 % verotus) ylittää karhukannan kestäväen veroprosentin, mutta varovaisuusperiaatteen mukaisesti sen tulisi olla noin 10–12 % luokkaa. Luonnonsuojeluliitto esittää enintään 320 karhun kiintiötä poronhoitoalueen eteläpuolelle. Myös kaikki muut ihmistoiminnan seurauksena kuolleet karhut tulee vähentää kiintiöstä, jotta karhukannan kestävyttä ei vaaranneta.</p> <p>Poronhoitoalueen ehdotetun karhukiintiön mukainen verotus on edelleen liian suuri (90 karhua eli noin 30% kannasta), vaikka saalis on pääosin (78–91 %) urosvoittoista tulomuuttoa Venäjältä. Liitto esittää poronhoitoalueen karhukannan lupamäärän pienentämistä noin 30 prosentista 20 prosenttiin karhukannasta, ottaen huomioon metsästyksen vaikutuksen porovahinkojen ehkäisyssä. Vuonna 2020 korvattujen porovahinkojen määrä kasvoi 234 porolla nouden yhteensä 888 poroon. Ahman jälkeen karhu aiheuttaa toiseksi eniten porovahinkoja.</p>	
Rajavartiolaitos	<p>Rajavartiolaitoksen esikunta pitää asetusluonnosta perusteltuna. Rajavartiolaitoksen esikunta toteaa, että luonnoksessa asetettu suurimman sallitun saalismäärän nostaminen kannanhoidollisen metsästyksen perusteella on perusteltu muistiossa hyvin.</p>	
SYKE	<p>SYKE katsoo, ettei poronhoitoalueen ulkopuolinen verotuskiintiö vaaranna karhukannan kestävyttä tilanteessa, jossa karhupopulaatiota täydentävä tu-</p>	

	<p>lomuutto Venäjältä on vahvistanut Suomen karhukannan geneettistä monimuotoisuutta ja Suomen karhukanta on jatkanut kasvuaan. SYKE pitää hyvänä panostusta vahinkojen ennaltaehkäisyyn, mitä myös EU:n luontodirektiivin mukaisesti. Vahinkojen pienentämiseksi aitojen rakentaminen tulisi kaksin-, kolminkertaistaa lähivuosina. Poronhoitoalueen kiintiötä SYKE pitää liian korkeana tilanteessa, jossa poronhoitoalueen kannanhoidon arviointiin liittyy merkittävää epävarmuutta. SYKE esittää poronhoitoalueen kiintiöksi 70 karhua (55 itäinen ja 15 läntinen poronhoitoalue) ottaen huomioon karhun aiheuttamien porovahinkojen kohtuullistamisen.</p>	
Poliisihallitus	<p>Poliisihallitus on tutustunut asetusluonnokseen ja toteaa, että karhukannan ollessa edelleen kasvussa, on saalismäärän lisäämistä pidettävä oikeasuuntaisena toimenpiteenä. Poliisihallitus toteaa lisäksi, että luvussa 4 mainitut esityksen vaikutukset ihmisarkuuden ylläpitämiseksi, lajin sopeutumisen ja hyväksyttävyyden varmistamiseksi sekä haittojen ja vahinkojen pitämiseksi hyväksyttävällä tasolla kohdentuvat niille alueille, joissa karhukanta on tihein ja joilta on aiheutunut määrällisesti eniten ilmoituksia poliisille. Karhujen kannanhoidollinen metsästys auttaa myös ehkäisemään salametsästystä, ja edistää näin metsästyksrikosten ennaltaehkäisyä.</p>	
Suomen riistakeskus	<p>Suomen riistakeskus pitää asetuksen tavoitteita kannatettavina. Tavoiteltua päämäärää ja kannanhoidollisen pyynnin perusteita on kuvattu muistiossa perusteellisesti. Viime vuosien aikana ministeriön tavoitteena on ollut huolehtia, että karhukanta vakiintuu. Viimeisen neljän vuoden aikana on karhunkaatoilua myönnetty aiempaa enemmän. Odotusten vastaisesti kannan kasvu jatkui edelleen. Tavoitteena on ollut katkaista vuonna 2012 alkanut kannan kasvu.</p> <p>Metsästyksellä pyritään lisäksi huolehtimaan karhukannan tasaisesta jakaantumisesta Suomessa poronhoitoalueen ulkopuolella. Karhujen määrää voidaan Suomessa kasvattaa nykyisestä vielä laajoilla alueilla, jossa on karhuille hyvin soveltuvia, ihmistoiminnasta rauhallisia elinympäristöjä. Erityisesti eteläisessä ja läntisessä Suomessa kannan kasvun ja kehittämisen rajoitteena ovat karhuille hyvin soveltuvien elinympäristöjen vähäisempi määrä, korkeampi väestön tiheys ja elinkeinotoiminta.</p> <p>Suomen riistakeskus pitää esitettyä kiintiön asettamista perusteltuna. Se antaa mahdollisuuden järjestää karhun metsästys tarkoituksenmukaisesti</p>	Virhe korjattu sivulla 10.

	<p>aiemmin käytössä olleiden kannanhoitoalueiden rajaseuduilla. Lisäksi poronhoitoalueen ulkopuolisen Suomen kiintiön asettaminen koko alueelle mahdollistaa joustavamman poikkeuslupien suuntaamisen asetuksen muistiossa kuvattujen vahinkojen ja riistataloudellisten haasteiden huomioimiseksi.</p> <p>Suomen riistakeskus arvioi esitetyn kiintiön olevan perusteltu ja tarpeellinen. Poronhoitoalueella on tarpeen rajoittaa karhukantaa porovahinkojen vähentämiseksi ja karhukannan tihentymiä on voitava purkaa edelleen erityisesti itäisen Suomen tihentymäalueilla. Esitetyn kiintiön puitteissa on mahdollista suunnata riittävä verotuspaine alueille, joilla metsäpeurakannan hoito sitä edellyttää.</p> <p>Verotussuunnittelulla ja poikkeuslupien suuntaamisella pyritään toteuttamaan asetusluonnoksen muistiossa esitetyt päämääriä. Muun Suomen alueella on tarkoitus painottaa metsästystä vahvasti Pohjois-Karjalaan ja suunnata pyyntiä muualla muun Suomen alueella niin, että kannan kasvulle on edellytykset alueilla, joilla karhutiheys on matalampi. Pynnin suunnittelulla tavoitellaan sitä, että karhuja esiintyy tasaisemmin sopivissa elinympäristöissä koko maassa. Kannanhoidollisella metsästyksellä pyritään säätämään karhukannan kasvua karhukannan hoitosuunnitelman tavoitteiden mukaisesti.</p> <p>Suomen riistakeskus huomauttaa, että asetuksen muistion sivulla 10 todetaan virheellisesti, että poronhoitoalueen kiintiö nousisi viime vuodesta 10 yksilöllä. Kiintiö laskisi 5 yksilöä viime vuoteen verrattuna.</p> <p>Esitetty kiintiö mahdollistaa karhukannan aiheuttamiin haasteisiin vastaamisen, mutta ei uhkaa karhukannan hoidon ekologista kestävyttä. Karhukannan kokoa arvioidaan vuosittain ja tulevien vuosien verotusmäärissä huomioidaan karhukannan valtakunnallinen ja alueellinen kehitys sekä Luonnonvarakeskuksen tuottamat ja vuosittain päivitettävät ennusteet karhukannan kehityksestä.</p>	
Alueelliset riistaneuvostot	<p>Suomen riistakeskus on antanut alueellisille riistaneuvostoille mahdollisuuden ottaa kantaa karhun kiintiöasetukseen. Alueellisilta riistaneuvostoilta saadun palautteen perusteella asetusluonnoksen esityksiä pidetään enimmäkseen perusteltuina ja kannatettavina. Oulun ja Lapin alueellisilta riistaneuvostoilta saaduissa palautteissa otettiin kantaa poronhoitoalueen metsästyksen mää-</p>	

	<p>rään. Lapin alueellisen riistaneuvoston palautteessa esitettiin, että kiintiö tulisi pitää viimevuotisella tasolla.</p>	
<p>Luonnonsuojeluliitto Tapiola</p>	<p>Karhun metsästyslain 41 a § 3momentin mukainen suojelusta poikkeaminen tapahtuu jälleen yleisenä oikeusperustana, vastoin EU-tuomioistuimen ennakkoratkaisussa ECLI:EU:C:2019:851 annettua linjausta ja laajamittaista poikkeamista on siten pidettävä direktiivin vastaisena. Etenkin poikkeamisella tavoiteltu päämäärä jää asetusmuistiossa sisällöltään erittäin ohueksi. Ensinnäkään karhujen ei ole todettu olevan erityisen rohkeita suhteessa ihmiseen. Toisekseen kuolleet karhut eivät edesauta kannan levittäytymistä tai sopeutumista. Kolmanneksen karhun luonnonvarainen ravinto (riista) ei ole varattu ihmisen käyttöön, eikä tällaista varausta ole perusteltua edes tehdä. Karhun aiheuttamat kotieläinvahingot voidaan tehokkaasti ennaltaehkäistä suojaamalla tuotanto- ja kotieläimet asianmukaisesti, joka on muu tyydyttävä ratkaisu. Erityisen merkittävää vahinkoa aiheuttaville yksilöille voidaan myöntää metsästyslain 41 a § 1 momentin mukainen poikkeuslupa tarvittaessa.</p>	
<p>Ympäristöministeriö</p>	<p>Ympäristöministeriö toteaa, että maa- ja metsätalousministeriön esittämä 367 yksilön verotuskiintiö poronhoitoalueen ulkopuolelle (15%) ei todennäköisesti vaaranna karhukannan kestävyyttä tilanteessa, jossa karhupopulaatiota täydentävä tulomuutto Venäjältä on vahvistanut Suomen karhukannan geneettistä monimuotoisuutta ja Suomen karhukanta on jatkanut kasvuaan.</p> <p>Sen sijaan poronhoitoalueelle esitetty 90 (20 läntinen ja 70 itäinen, 25,7 % verotus) karhun kiintiö selvästi ylittää Luonnonvarakeskuksen mallinnuksen, jonka mukaan kiintiön ei tulisi poronhoitoalueella ylittää 17%, jotta karhukanta pysyisi nykyisen suuruisena. Näin ollen ympäristöministeriö pitää poronhoitoalueelle esitettyä kiintiötä liian korkeana, ja esittää kiintiön pienentämistä. Tämä on erityisen tärkeätä ottaen huomioon poronhoitoalueen kantarvioon liittyvät epävarmuudet.</p> <p>Lisäksi ympäristöministeriö korostaa, että EU:n luontodirektiivin mukaisesti karhujen aiheuttamia vahinkoja tulisi ensisijaisesti pyrkiä ennaltaehkäisemään ja esittää siksi, että vahinkojen ennaltaehkäisyyn panostettaisiin tulevaisuudessa entistä voimakkaammin.</p>	
<p>MTK</p>	<p>Karhukannan kasvu on saatava pysähtymään ja va-</p>	

	<p>hinkokehitys taittumaan. Karhuvahinkojen euro-määrät olivat kasvussa kaikissa vahinkoryhmissä. Korvausten piirissä on vain osa aiheutuvista vahingoista. On syytä muistaa, että suurpedot aiheuttavat aina esiintymisalueillaan elinkeinonharjoittajille välittömän vahingon lisäksi merkittävästi ylimääräistä työtä, huolta ja painetta, jotka eivät näy missään tilastoissa.</p> <p>MTK tukee asetusluonnoksen perusteluissa esitettyjä karhun kannanhoidollisen metsästyksen tavoitteita: 1) Ylläpidetään karhun ihmisarkuutta, 2) Rajoitetaan kannan kasvunopeutta alueilla, jonne karhu vasta palaamassa tai jossa karhukanta on ollut harva ja 3) säilytetään karhujen tiheys sillä tasolla, että haitat ja vahingot ihmistoiminnoille, tuotantoeläimille ja luonnonvaraiselle riistalle pysyvät hyväksyttävinä.</p> <p>Erytystä huomiota tulee kiinnittää alueisiin, joilla karhukanta on Suomessa tihein. Näillä alueilla asuvien ja työskentelevien ihmisten ja karhun kohtaaminen on todennäköisintä ja tähän liittyvät riskit suurimpia. Myöskään vahinkojen määrä näillä alueilla ei ole hyväksyttävällä tasolla.</p> <p>Lupakiintiöitä tulee kohdistaa nykyistäkin painokkaammin tiheimmän kannan alueisiin, joissa kannan leikkaaminen on välttämätöntä. Paikalliseen kannanleikkaamiseen on varattava myös riittävästi lupakiintiötä. Eryteisesti huomio kiinnittyy Pohjois-Karjalaan, missä kannan kasvu on pysäytetty, mutta nykyistä nopeampi kannan leikkaus on välttämätöntä.</p> <p>Esitetyt lupakiintiöt kasvattavat koko Suomen lupakiintiötä vajaalla viidenneksellä ja poronhoitoalueen ulkopuolisella alueella yli neljänneksellä viime vuoden verrattuna. Kun huomioidaan, että kiintiötä on kasvatettu jo muutamana vuonna peräkkäin, MTK kannattaa luonnoksessa esitettyjä kiintiötä. Kaatolupien kohdentamisessa tulee kuitenkin huomioida nykyistä painokkaammin vahinkokeskittymät, tiheimmän kannan alueet, karhu- ja hirvikannan suhde sekä susien määrä alueella.</p>	
--	--	--